Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕЙ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАРА, 1 апрель, 1975 шу. • № 39 (5485). • Мах 2 кеп.

ЛакхагІа айе пятилетка толаме чакхъяккхар духьа, КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь сийлахьдоккхий декхараш кхоачашдар духьа дерригача халкъо лелаеча социалистически яхьа байракх!

СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ ДАР— ЛОАРХІАМЕ ПОЛИТИЧЕСКИ КАМПАНИ

XIанз вай республике шерра баьржаб РСФСР-ен Нохч-ГІалгІай АССР-ен Лакхехьарча Советашка, къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хоржамаш дара кийчо яра болх.

Укх шера 15 июне хургдола хоржамаш мехка общественни вахаре къаьстта боккха лоархІам болаш гІулакх да. Уж ду эгтара хьалхара Советаш хьакхелла йола эрсий хьалхара революци хинна 70 шу дузача шера, германски фашизмаца баьча тІем тІа Сийлахь-йоккха Котало яьккха 30 шу дузача шера.

Коммунизм хьалъяра хІанзарча этапе социалистически демократи дегІайоалаяра, эргаьккха тоаяра вай парте хьалха боахарех лоархІамегІа бола достам ба — паччахьалкхени общественни гІулакхашта дукхагІа нах юкъеозар, Советаша кхы а дикагІа шоай болх вІаштІехьбаккхар.

Советашка керда хоржамаш чакхдаларца паччахьалкхен Іаьдала органешта юкъе боагІаргба хьинар дола, инициативнегІа бола керда нах, айлургба Советаша беча организаторски политически балха боарам.

Советашка хоржамаш дара керда кампани дІайолаеннай КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленума решенеш, КПСС Централни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарало политически къахьегамен хьинар айдаь бола советски нах чуйнна пятилетка чкахйоалача шера декхараш кхоачашдеш болча хана, Сийлахь-боккхача Дай-мехка тІем тІа Котало яьккха 30 шу дизара н[е]й дезде кийчлуча хана, КПСС эргІанарча съезда накъа болхача хана.

ЧІоагІа низ тІабахийта хьинаре болх беш ба укх деношка Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхой. Республика промышленноста, транспорта, гІишлон организацей коллективаша, кхашкен хьайбай фермашкен къахьегаш бараша шоай керттера декхар лоархІ хІара ди тІехьагІа овсарле дахк еш укх шера а бІарччача пятилетка а планашц социалистически декхараши кхоачашделга.

ЧІоагІа дега тоам хулаш гІулакх да дукха дукхагІа йолча производственни коллективаша укх шера хьалхарча квартала планаши декхараши толамца кхоачашдар, шоай пятилетка кхоачашъяь болхлой, колхозхой хІара ди тІехьагІа дукхагІа хулаш хилар, шоашкара хьоккхам а гойташ къахьегаш бараш юкъе республика Лакхехьарча Совета а къахьегамхой депутатий моттигерча Советий а депутаташ хилар.

Шалински района юрта Советий депутатех 60 процентал совгІа бараш колхозийи совхозийи бригадашка, фермашка къахьегаш ба. Районе а республике а дика вовзаш ва Шалински райсовета депутат «Джалка» яхача совхоза бригадир. Социалистически Къахьегама Турпал Саидов Баули, цу совхоза звеньевойш, юрта Совета депутаташ Зармаев С., Абдулмежидов ХІ., кхыбараш.

Производстве хьалха латташ хьабоагІа иштта Гудермесски района Новогрозненски поселкови, Ачхой-Мартановски района ШаІами-юртовски, Назрановски района Долаковски, Наурски района Ишерски юртий Советий депутаташ а.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацеша декхарийла я Іояьча опытах пайда а эцаш наьха творчески хьинар кхы а чІоагІагІа айлургдолаш, пайда эцанза йола торонаш кхы а дукхагІа гучайоахаш болх бе.

Хоржамий кампани дика чакхъяккхара лоархІаме этап я хІанзара яр: массе а моттигашка вІашагІйохкаш я округай хоржамий комиссеш. Цу комиссешта юкъе бахийтаб производстве а общественни балха тІа а белгалбаьнна бола болхлой, колхозхой, гІулакхера нах. Цо хьахьокх вай мехка социалистически демократи эргаьнна тоаялар, Іаьдала органий лоархІам, наьха бокъонаш, хІаьта иштта цар сий а чІоагІагІа лакхдалар. Таханарча Советаша, цар массаззарча комиссеша къестаду вахаре боккха лоархІам бола экономически, политически, культура дешаш, кхоачашду наьха материальни хьашташ. Іаьдала балха дукхагІа юкъеувз дикагІа бола, йоккхагІа опыт йола нах, дІахо дегІайоалаю вай общества социалистически демократи.

Советаша, цар депутаташа беш бола болх наха шерра дІабовзийтар, харжархой советски хоржама системах, цар граждански бокъонех, декхарех, советски хоржамий демократически принципех дІакхетабар, цунца цхьана хьалхашка латта декхараш халланза хьалха а доахаш уж толаме кохачашдара къахьегамхой оарцагІбахар — иштта да хІанз хоржамий кампани йолча хана агитатораша, политинформатораша, пропагандисташа, лектораша, докладчикаша — берригача идеологически болхлоша чІоагІа теркам тІа а бохийташ кхоачашде дезар.

Халланза йоакхо еш чакхъяха еза хоржамашта кийчо еча ханара ерригa организационно-технически мероприятеш: хоржамий участкаш, агитпункташ, харжахой клубаш кийчъяр, харжархой списокаш вІаштІехьъяхар. Из берригa болх чакхбаккха беза ший ханнахьа а законага хьежжа а.

Хоржамашта накъа долхача хана политически агитаци шерагІа йоаржаяь а дикагІа вІаштІехьяьккха хиларах тийша да хоржамаш толаме чакхдахар. Харжархошца беш бола кхетама болх масса а моттигашка къахьегама коллективашка, агитпункташка, кварталашка, кхыйолча нах бахача моттигашка бе беза.

Хоржамий кампани йолча хана керттера дар да — ленински партена гонахьа[...]кхы а чІоагІагІа нах кхотабелга Іалашдар, пятилетка толамца чакхъяккхара шерагІа социалистически яхь йоаржаяра уж оарцагІбахар. Шеко яц хоржамаш хулача дийнахьа советски наха партеи халкъен йохаргйоаца цхьоагІо кхы а къаьгагІа хьахьокхаргхиларах.

«ЦІеча шоаттана» накъадолхаш

ДАЬХЕН РУЗКЪА ДЕБАДЕШ

В. И. Ленин ваь 105 шу дузача ден сийна укх шера 19 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дара Московски хьалха латтача предприятеша дІайолаяь инициатива чІоагІа раьза хинна хьалдаьцар «Грознефтегаз» производственни управлене болхлоша. Коммунистически субботнике укхаза дакъа лоацаш хургва 130 болхло, инженерно-технически болхло, гІулакхера нах. Цар ремонт ергья оборудованена, складски помещенешта, цІенъергья цехаш.

Сийлахь - боккхача Дай-мехка тІем тІа Котало яьккха 30 шу дузача денна сийна йола къахьегама вахта дика дІахьош ба газовикаш. Ер шу доладелча денз цар планал совгІа дІаяхийтай 500 эзар кубически метр газ. Планал совгІа реализаци яьй 57 эзар сома продукцена. Къахьегама овсарле 3 процент лакх а еш, планал совгІа паччахьалкхена бІаь эзар сом пайда баьб. Уж толамаш доахача яьржача социалистически яхье хьалха латт Гоев Борис Владимирович керте латтача кхоалагІча цеха коллектив.

* * *

ЦаІ санна массаьа а хьинаре дакъа лоацаш хургва Ерригсоюзни коммунистически субботнике «Севкавнефтегазстрой» производственни объединене № 12 йолча специализировании управлене болхлой. «ЦІеча шоатта дийнахьа» шоай хьинар айдаь къахьегаш хургва цига 300 саг. Царех цхьабараш производственни участкашка болх беш хургба. Уж хургба магистральни газопровод юллаш, сварочни изоляционни балхаш деш, наха чубаха цІенош дечара сантехнически балхаш чакхдоахаш. Вожаш хургба производственно - технически базаш цІенъеш. Шоаш цу дийнахьа даьккха 500 сом алапи йислагІча пятилетка фонда юкъедахьа лерхІ гІишлошъераша.

* * *

Кхыча деношкарчул чІоагІагІа хьинар айденна къахьега лерхІ 19 апреле «Грознефть» объединене ремонтно - комплектовочни база болхлоша. 241 болхлочо, инженерно-технически болхлочо, гІулакхерча наха дакъа лоацаргда Ерригсоюзни коммунистически субботнике. Царех ахаш шоай балха, моттигашка къахьегаш хургба. Цар ремонт ергья промысловикаштен бурув деттараштен эшача оборудованена, запасни ватхалашта.

Цхьабола болхлой хургба производственни цехаши участкаши цІенъеш, лостам беш. 40 саг хургва Калинина чІерагІара поселок цІенъеш. Ремонтникаша шоаш даьккха 8 бІаь совгІа сом йислагІча пятилетка фонда юкъехьоргда.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

«Арахеца продукци дукхагІа дикагІа, дІалодар кІезигагІа делаш хулийтаргья» яхача девизах къахьегаш ба «Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни завода дукха болхлой. Цу даькъе дика ка йоалаш къахьег слесара-сборщика Пюнтик Григорий Ивановича. Кийчъю продукци дикен тІехдикен мара а ца хулийташ хІара сменагІа нормаш 125 — 130 процент кхсачашъю цо.

Общественни балха тІа а хьинаре дакъа лоац Григорий Ивановича. Халкъа дружина член ва из. «1974 шера социалистически яхье котваьннар» яха сийлен знак яьккхай цо.

СУРТА ТІА: слесарь - сборщик Г. Пюнтик.

И. ПЛИЕВА сурт.

Мишта кийчбеннаб бІаьстанга

ДУКХА ХА ЙИСАЯЦ

Пятилетка чакхйоала шу юрта боахама продукташ дукхагІа яхара бехктокхаме долга кхета а деш, шоаш тІаийца социалистически декхараш кхоачашдара дерригa низаш тІадахийта укх деношка хьинаре къахьегаш ба Назрановски района механизатораши кхаш леладераши.

Цар сухалбар-м кхетадеш а да. Вай республика цхьадолча боахамашка кхашкара балхаш дІадоладаьд. Дукха ха йисаяц гота ха Наьсаре массанахьа дІайолае а.

Назрановски района боахамашка шоайла хьожаш ба бІаьстанга мишта кийчбеннаб.

«40 ЛЕТ ОКТЯБРЯ» СОВХОЗ

Гуйран - Іан замалахь техниканеи юрта боахама инвентараи ремонт яра тІаийца социалистически декхараш кхоачашдаьд цу боахама коллективо. Дика яьй техникана ремонт. Цу дерригача дикача гІулакхий керттера дар социалистически яхь кхетамца вІаштІехьъяьккхар, къахьегама дисциплина телха ца еш лерттІа лелаяр, шоашта хьалхашка латта декхараш механизатораштa бехктокхаме хетар да. Викалаш хьожаш хиннача дийнахьа бІаьсти гота араяла еза ерригa техникеи инвентари кийча яр цу боахаме, шиъ культиватор, 4 ка бола ялату 4 хьажкІаши дІаюв сеялка йоацаш. Из шин-кхаь дийнахьа бе болх бац.

БІаьстан юкъе дІаде дезача ялата фу кхоачамболаш дац. Духхьал кена фу 1150 центнер эш. Са доахкача хІамашта тоха еза молхаш йолаш я, уж тохача наха эша барзкъаш а инвентарь а Іалашъяьй.

Кхашка органически удобренеш дІаувзара болх чакхбаьнилга лархІа мегаргба.

Гурахьа дийнача ялаташта подкормка елга чакхдоалаш латт. Из болх баьб 2300 гектара тІа, юхе йисараш 800 гектар я. Укх шера совхозе 1900 гектара тІа хьажкІаш дІаюргья. Цу культура йоакхо юкхаза. Из лелаергйола звеньяш вІашагІъехкай.

Кхашкара станаш кийчъяь йовла гарга я. Гойтара агитаци хьалтоха езаш я (из рабочкома председатела кабинете я). Социалистически декхараш тІаийцад, моральнии материальнии стимулировани яра мероприятеш белгалъяьй, цхьабакъда уж хІанз а бригадашка дІакхачийтаяц.

СОВХОЗ - ТЕХНИКУМ

БІаьстан кхашкарча балхашта района цхьанна а боахаме укхаза санна дика кийчо яьнц аьа йиш я. Тоае езаш йиса 4 трактори цхьа сеялкеи йоацаш кхы мел йола техника а инвентарь а тахан араяла езе кийча я. БІаьстан юкъе дІае езача культурай дерригa фу Іалашдаьд боахамо. Органически удобренеш кхашка дІаозари минеральни яраш товсарен план кхоачашъяьй.

Ялатаи силосаи хьажкІаш, гидуаргаш, баьцадаараш кхедергдолаш 4 звено вІашагІъеллай боахаме.

Цхьабакъда, цу дерригача дикача гІулакхашца цхьана белгалдаккха деза минеральни удобренеш лерттІа ца лоаттаелга. Уж лоаттаю складаш леддара я. Ядохимикаташца гІулакх дола нах хІанз а медицински осмотрах чакхбаьнабац.

Кхашкара стана ремонт яь яьпаяц: кІира тоха езаш я.

Иштта вІаши хьожаш гучадаьнна цхьацадола лоадамбоаца кхоачамбоацараш тергал ца дича керттерча даькъе цу шин боахаме дика кийчо яьй бІаьстан кхашкарча балхашта.

А. САГОВ, тха соб. корр.

Нов. Д. Г. ЗАВГАЕВ Нохч - ГІалгІай АССР юрта боахама министралла хьожаварах дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нов. **Завгаев** Дока Гапурович Нохч - ГІалгІай АССР юрта боахама министралла хьожаве.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный,
1975 шу, 28 март.

Нов. С. А. КИРИЛЛОВ Нохч-ГІалгІай АССР юрта боахама министра декхарех мукъавалийтарах дола

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

Нов. **Кириллов** Сергей Алексеевич кхыча балха тІа хьожаварца дувзаденна Нохч - ГІалгІай АССР юрта боахама министра декхарех мукъавалийта.

Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный,
1975 шу, 28 март.

Республика транспортни предприятей коллективашта Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ ялараx дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

1974 шера хьувкъам чуэчача а дІакхухьача а толамаш дахарах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамоташ лойла транспортни предприятей коллективашта:

«Грознефтехимзаводы» объединене автотранспортни контора;

Нохч-ГІалгІай транспортни управлене Грозненски автотранспортни предприятена;

«Сельхозтехника» Назрановски районни объединенена;

«Грознефть» объединене ташкалински автотранспортни контора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный,
1975 шу 26 март.

Нов. Т. И. ПАТРИКЕЕВНАЙНА Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялараx дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Профсозни органашка дуккхача шерашкен беркатеи болх барах а яьча дийнахь дена шовзткъе итт шу дизарца дувзаденна а Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла нов. **Патрикеева** Татьяна Игнатьевнайна — текстильни яйгачен промышленноста болхлой профсоюза Нохч-ГІалгІай обкома председатела.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный,
1975 шу 26 март.

[Но]в. М. А. ПАРАХИНАЙНА Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни лор яха сийлен цІи ялараx дола

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

УпахцІено лораяра даькъе доккхий хІамаш карагІдувлярах Нохч - ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни лор яха-сийлен цІи лойла нов. **Парахина** Марфэ Антоновнайна — Ленина орден делаеча Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене машиннаькъа больница керттерча лора.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный,
1975 шу 26 март.

ЙИССАЗЛАГІА ХОРЖАЧА РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧІОАГІЪЯРАХ ДОЛА

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

«РСФСР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Положене» 36-чен 37-чев статьяшка хьежжа йиссазлагІа хоржача РСФСР Лакхехьарча Совета хоржамаш дара йолча Центральни хоржамай комисси чІоагІйойла общественни организацей, обществай, къахьегамхой коллективай викалий укх составагІа:

Центральни хоржамий комиссе председатель **Овчинников** Юрий Анатольевич — СССР Іилмай Академе Іилмахошкарен Іилман болхлошкарен.

Центральни хоржамий комиссе председатела заместитель **Демидова** Екатерина Яковлевна— «Рабочий» яхача прядильно - ткацки фабрика болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, город Ленинград.

Центральни хоржамий комиссе секретарь **Петровичев** Николай Александрович культура болхлой профессиональни союзагара.

Центральни хоржамий комиссе членаш:

Алексеев Михаил Николаевич — РСФСР писателий Союзагара;

Алиева Фазу Гамзатовна — Дагестански АССР писателий Союзагара;

Амвросьев Михаил Григорьевич — № 10 йолча Нефтеюгански специализировании управлене болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, Тюменски область;

Андриайнен Ольга Александровна — О. В. Куусинена цІерагІча Петрозаводски паччахьалкхен университета студенташкара, профессорашкара, хьехархошкара, Карельски АССР;

Антипин Василий Иванович — профессиональни союзий Челябински областной Советагара;

Антипин Василий Фомич — А. П. Завенягина цІерагІча Норильски горно - металлургически комбината «Маяк» яхача рудника болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, Красноярски край;

Беляев Николай Павлович — Сухонски леспромхоза болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, Вологодски область;

Бори[с]ков Василий Михайлович — Московски областной коммунистически организацегара;

Васильева Дария Васильевна — Якутски АССР Мегино-Кангаласски района Ленина цІерагІча совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара;

Давыдова Ираида Николаевна — Тульски области Кимовски района «Свободная жизнь» яхача колхоза колхозникашкара;

Затворницкий Владимир Андреевич — № 1 йолча «Мосстрой» треста № 6 йолча гІишлон управлене болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, город Москва;

Землянникова Людмила Андреевна — профессиональни Союзий Ерригсоюзни Центральни Советагара;

Кауфман Марк Матвеевич — силовой трансформаторий завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, Еврейски автономни область, город Биробиджан;

Колбин Геннадий Васильевич — Свердловски областной коммунистически организацегара;

Коригова Іайшет Закриевна — Нохч - ГІалгІай АССР город Малгобекерча № 3 йолча юкъерча школа болхлой коллективагара;

Лакомов Виктор Иванович— «Ангарстрой» управлене № 266 йолча гІишлон - монтажни поезда болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, Иркутски область.

Мальков Николай Иванович — Приморски краевой коммунистически организацегара;

Мухаметов Рим Шайхилминович — Ново-Уфимски мехкдаьтта чакхдоахача завода болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, Башкирски АССР;

Новожилова Зоя Григорьевна — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союзагара;

Огнев Аферий Иванович — Горьковски автомобильни завода болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара;

Осина Антонина Петровна — Ульяновски области Вешкаймски района Жданова цІерагІча колхоза колхозхошкара;

Силина Алла Ивановна — Алтайски края Первомайски района «Светлый путь» яхача совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара;

Соболев Михаил Георгиевич — эскара, авиацена, флота гІо дара йолча Ерригсоюзни ший лоІамерча обществагара (СССР ДОСААФ).

Соколов Александр Павлович — Волгоградски области Калачевски района «Маяк» яхача совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара гІулакхерча нахагара;

Спирина Зоя Георгиевна — Ленински комсомола цІерагІча Саратовски къонача зрителя театра творчески болхлой, болхлойн гІулакхерча наьхен коллективагара;

Ямалиева Гулюса Зуфаровна — «Камгэсэнергострой» производственни объединене домостроительни комбината болхлошкара, инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара, Татарски АССР, город Набережные Челны.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **М. ЯСНОВ.**
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Х. НЕШКОВ.**

Москва, 1975 шера, 28 март.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРА СОВЕТ ХАРЖАРА ЙОЛЧА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ СОСТАВ ЧІОАГІЪЯРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

«Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьара Совет харжарах йолча Положене» 34-чей 35-чен статьяшка хьежжа ялхазлагІа хоржа Нохч - ГІалгІай АССР Лакхехьара Совет харжара йола Централни Комисси чІоагІйойла общественни организацей, обществай, къахьегамхой коллективай викалий укх составагІа:

Централни хоржамий комиссе председатель **Мамаев** Мовлед Абдулхажиевич — СССР 50 шера цІерагІча Грозненски химически комбината болхлошкара, инженерно-технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара.

Централни хоржамий комиссе председатела заместитель **Беляев** Олег Семенович— Профессиональни союзий Нохч-ГІалгІай областной советагара.

Централни хоржамий комиссе секретарь **Семенов** Николай Иванович — Нохч-ГІалгІай областной коммунистически организацегара.

ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ ЧЛЕНАШ:

Абубакарова Хела Шамсудиновна — Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара;

Горчханов Магомед Халитович — «Малгобекнефть» мехкдаьттен гази йоаккхача управлене мехкдаьтта, химически, газови промышленноста болхлой профессиональни союза групповой комитетагара;

Дачаева Шума — Шалински района «Предгорный» совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара;

Дзаурова Хьава Мовлаевна — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза болхлошкара, юрта боахама специалисташкара, гІулакхерча нахагара;

Дохшукаев Абу — Старогрозненски бурув деттара балхий управлене болхлошкара инженерно - технически болхлошкара, гІулакхерча нахагара;

Лавренченко Иван Егорович — Грозненски района I Мая цІерагІча колхоза колхозхошкара;

Махмудхаджиева Тамара Усамовна — Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союза Нохч - ГІалгІай областной организацегара;

Плиева Мадина Ахметовна— Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университета студенташкара, профессорско - преподавательски составагара, гІулакхерча нахагара;

Тимерханов Дамир Вакилович — эскара, авиацена флота гІо дара йолча ший лоІамагІча общества (СССР ДОСААФ) Нохч-ГІалгІай республикански Комитетагара;

Черников Яков Акимович — Суженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза колхозхошкара.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. БОКОВ.**
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь **Г. СКЛОКИН.**

г. Грозный,
1975 шера, 28 март.

ПАРТОРГАНИЗАЦЕ СЕКРЕТАРА ТРИБУНА

КЕРТТЕРДАР— ЛАЬРХIАР КХОАЧАШДОЙ ХЬАЖАР

Тlаийца решенеш кхоачашйой хьежилга, хоаш ма-дарра, партийни балха эггара кертера дош да. Мел дикен нийсен решенеш вай тlеийой а, нагахьа санна хаьддача гlулакхашца уж чакхйоахаш а кхоачашйой хьожаш а ца хуле, цу берригача балхах дош доацар хул. Цунах дог тийшад тха уж тайпа моттигаш цкъа нийсъенна lийна ца хиларах.

Тха долла хlама вlаштlехьа да, дика лел ала йиш йолаш дац. Балха тlа кхоачамбоацараши карара дувлийта хlамаши кlезига дац тха.

Партийни организаце оагlонтахьара тlахьожам мела хилар бахьан долаш укх тlеххьарча 15 шера экономически тlехьабуваш хиннаб тха боахам: тlаийнаь решенеш кхоачашъяьиц, цхьаболча кулгалхой кхоачамбоацараш мегийташ моттигаш хиннай, критикой самокритикен хинна ац, дукхагlча даькъе «lа сога хlама ма ала, аз хьога а хlама арлдац» яхаш лелабаьб болх, хlаьта из бахьан долаш харцахьара никъ лелабаьб кулгалхоша карарчарца а шоайла вlаши а, юхамаччахьа гадаьхад. Цу тайпарча гlулакхех хур хоаш да.

Парте районни комитето а кхыча органаша а новкъостал дарахи хьаллацарахи тха вlаштlехьдаьнад тхоай балха тlа хинна цlенхаштта кхоачамбоацараш дlадаха. Тха берригa болх, тха ерригa кхоание, шеко йоацаш, тlаийца решенеш кхоачашъяра нийсон принципиальни тlахьожам лоаттабарах, парткома, колхоза правлене, лакхе латтача партийни, советски, кхыча органий решенеш шоаш тlаийеча метте бокъонца кхоачашъярах тийша я.

1918 шера декабре а тlехьа В. И. Ленина яздаьд: «Наьха гlулакхаш тахкари гlулакх бокъонца кхоачашдаьдий хьажари — цунах, цlаькха а цунах, алхха цунах латт берригача балха, ерригача политика юкъмоттигера дош».

Укх тlеххьарча 1,5—2 шера тха колхозе хьахиннай тlаийю решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш лоаттабу тlахьожам вlаштlехьбаккхара белгалара система. Хlаьта цу даькъе белгалара толамаш а даьхад оаха.

Тlаийю решенеш кхоачашъяра лоаттабеча тlахьожамеи мишта кхоачашъю хьажареи формех цаl — цеховой парторганизацей бюроша шоаш тlаийю решенеш кхоачашъяра хьакъехьа еш йола отчеташ. Парткоме заседане дакъа лаца вех цеховой партийни организаце секретарь меттел, ерригa бюро а. Цу дешашта кlезига уйла тlаяхийтац оаха партийни комитето бетт-бетта еча цехови парторганизацейн партгруппайн секретарий семинарашка а. Шоаш дика хилар хьахьеккхад хьалхагlа яь партийни собраней, парткомеи бюрои заседаней решенеш кхоачашъяра хьакъехьа еш йола отчеташи информацеши сайна йолча формаша а. Оаха коммунисташка хоам бу оахош яь решенеш меттел, лакхе латтача партийни организацеша яь решенеш а кхоачашъяра хьакъехьа. Из тха массазара гlулакх, система а хинна дlадахад.

Тlаийца решенеш кхоачашъечен мишта кхоачашъю хьожачен партийни комитета хlара члена юкъарчал доацаш хьинаре дакъа лоацаргдолаши цунах лаьца юкъ-юкъе парткома хьалхашка отчет ергйолаши вlаштlехьбоах партийни комитето ший болх. Хьалкашка оттадаь декхараш, КПСС Уставо дlадехараш кхоачашдара хьакъехьа отчеташ ю иштта коммунисташа а боахама доакъой кулгалхоша а.

1974—1975 шерашка ладийгlад 27 отчетага. Пайданагlа отчеташ яр колхоза керттерча инженера нов. М. А. Шилова, керттерча экономиста нов. Н. А. Петрова, ферма заведующе нов. А. А. Латырова, керттерча ветеринарни лоро нов. Д. С. Мамашева, КПСС членаша ии. А. Д. Клепинина, Ф. И. Ермизина, А. Д. Кожемякина, А. П. Ходячиха, Р. К. Шевляковас, В. М. Денисова, кхычар яьраш.

Партийни решенеш кхоачашъяра лоаттабеча тlахьожама юкъе ма-могга дукхагlа нах хилийта, производственни участкашкара — бригадера, фермера, звенера, кхычахьара гlулакхаш массаза а дикагlа довзаш болча дуккхача мутlаерча коммунисташа дукхагlа дакъа лоацаргдола гlулакх де гlерт тхо.

Из дале а е кхьцале а дола дош парткома заседане, партийни собране дувца кийчлеш йола комисси дош кийчдарах кхоачам баь lац, цо, массаза а яхар мо, тlаийца решенеш кхоачаш мишта ю хьожаш тlахьожам а лоаттабу. Цу тайпара порядок нийса я аьнна хет сона, хlана аьлча цхьан секретарга, бюрога е парткомага дукха хlама дулургдац, нагахьа санна дукха оагlош болчеи атта боацачеи вай партийни балха дукха коммунисташ юкъе ца эзачеи цар хьинаре дакъа ца лаьцачех.

Цу деша гойтара агитацех а пайда эца гlерт тхо. Партийни собранейн парткома заседанейн соцамаш кхоачаш мишта ду дlахьокх оаха схемашца, графикашца, диаграммашца, хlаьта уж хьаьлетт партийни комитета заседанеш хулча зале. Бакъдар аьлча, деррига дешаш-м царна дlахьокхалургдац, хlаьта а керттердараш бlаргалайта тlерт тхо цар тlа: соцамаш тlаийца денош, цар тlа оттадаь керттера декхараш, уж кхоачашдаь денош, кхоачашдара хьалхера жоп лураш, бухсоцаш царех хьахиннар. Тlадехка партийни гlулакхаш кхоачашдара, жалобаш тахкара лоаттабеча тlахьожама къаьстта стендаш я цеховой организацешка.

Тха партийни организаце тlаийю решенеш кхоачашъяра лоаттабеча тlахьожама лоархlаме дакъа да 5 саг юкъе а волаш колхоза правлене гlулакхашта тlахьожам лоаттабеш, опыт йола, тешаме, принципиальни болхло коммунист нов. И. И. Максимов керте латташ йолча комиссе дика вlаштlехьбаьккха болх. Комиссе колхоза парткоман правленеи доккха новкъостал ду кадраш хьахаржара, балхаш тlа дlанийсъяра, хьалкхеяра социалистически яхь дегlайоалаяра, производства кхоачамаш хьалахара.

Укх тlеххьарча хана партийни организацена чуьха тlахьожама керда формаш дlайолаеннай — лакхе латтача партийни органаша яь решенеш кхоачашъяра лоаттабеча тlахьожама папкаши карточкаши леладу.

Цхьабакъда тхоай организаторскии массово - политическии болх оаха мичча бесса вlаштlехьбоахе а, тха берригача балхах боалача пайдаш керттера бустам, хьокхам — цу дерригача хlамаша коллектива практически гlулакхашта еш йола влияни. Цудухьа оаха тхоай практически балха тlа дишдалийтац из.

1974 шера январе енача КПСС Сунженски райкома бюрос ладийгlар «Финансово-боахама гlулакхашта тlахьожам лоаттабара Кирова цlерагlча колхоза парткомои правленеи беча балхах» долча дешага. Дош тlехьадаькха оттадаьдале а, принципиально оттадаьдар. Соцен колхоза председатель хиннача Наумовнеи чlоагlа бехк бир, lалаьмате воча хьал тlа да а дар гlулакхаш. Из соцам хlанз а тlехьа оаха тхоай тlахьожама кlаллоаттабеш ба. Райкома бюрос чlоагlа новкъостал дир тха партийни организацена парткома балха тlара дуккха цlенхаштта гlалаташ къоастадеи дlадахеи.

Цхьабакъда тхоай декхар оаха а дир кхоачаш. Соахка алхха цхьан шера боахама хьатlаена ахчан доход 1973 шерaца нийсига 600 эзар сом совгlа дукхагlа хиннай, 1973 шу зе а кулаш чакхдаьннача метте, соахка 200 эзар сома цlена пайда баьб. Хlаьта цо деташ ураоттадаь бола тха къахьегамхой кхы а дикагlа толамаш даха гlерт.

Ер да цхьаькха масал. Укх тlеххьарча хаиналца арахьара безача маьхах доакъар ийдаьд колхозо, хlаьта из хьайбай боахама ца lаткъа йиш йолаш а дацар. Цу гlулакха а дика хlамаш карагlдаьннад тхона. Аьлча кхоачам ба, укх шера цхьадолча даькъе оаха кхыметтел кхыча боахамашка а доакъар декха хилар. Дукха ха йоацаш парткоме дийцар «1975 шера паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара 1 квартала план кхоачашъяра леламахи цу балха тlарча кхоачамбоацарехи дола» дош. Тlехьабиса боахам хьалхабаккхара тlадерзадаь гlулакхаш чакхдаха оттадир, тlахьожама кlаллацар хlара ферма, хьайбаш чулоаттаду хlара корпус, хьагучадаьхар кхоачамбоацараш, фермашта тlачlоагlбир парткомагара бехктокхаме нах, дукха кхылола гlулакхаш кийчдир. Цу деррига хlамаех дика беркат даьннад: шин кlерагlа 12 эзарнегара 21 эзарнега кхоачаш дуккхагlа гулдир фуаш, 3,4 тоннагара 4,2 тоннага кхоачаш дукхагlа яьккхар шура.

Колхозе юртбоахама техника ремонт елга массаза а хала гlулакх хиннад. Цхьабакъда балха тlахьожам лоаттабара чакхдаьхача дуккхача гlулакхаша йиш хилийтар укх шера 23 феврале техникеи дlаде фуи бlаьстан юкъерча балхашта шиш хаиннахьа кийчде. Иштта гlулакхаш чакхдаьхар кхашка органически удобренеш товсара, гурахьа дийнача ялатаита минеральни удобренешца подкормика яра, дукха кхыдараш.

Кадрай дешаш дукха къестадаьд оаха. Алхха укх шера 13-за дувца дийзад тха парткома заседане кадрашца дувзаденна дешаш.

Ш. ФАРГИЕВ,
Сунженски района Кирова цlерагlча колхоза парткома секретарь.

Берригга низ тIабахийта

Района берригга къахьегамхой а санна, доккхий социалистически декхараш тlа а ийца, уж толлаша кхоачашдара шера яхь а йоаржаь болх беш ба пятилетка чакхйоалача шера Малгlабика автотранспортни предприяте шофераш, слесараш, токараш, кхыбараш.

Ерригa а шоай чура торонаш оарцагlъяьхай цар 1975 шера задани ханал хьалха кхоачашъяра.

Дика дlадоладаьд ер шу транспортникаша. Дlадахача шерашка шоаш lоаьйча дикача опытах пайда а эцаш, тlаlертта къахьегарах цхьоалагlа квартала хьалхарча шин бетта план 110 процент кхоачашйир. Во дац толамаш март бетта а.

— Дlадахача шера план массе а даькъе тlеккхоачашйир оаха, — йоах директора Коригов lалихана. Укх шера хlаьта а ма-дезза ихь а дикагlа къахьега. Цудухьа хlара бетта задани ханал хьалха кхоачашъе гlерт тхо. Хьалхарча квартала план 2—3 ди хьалха чакхъяьккха лерхl оаха.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра шоаш кхо ца беш къахьег дуккхача шофераша. Хlаьта мухь кхухьача автомобилаш тlа болх беча шофераша Арчаков lаддал-Вахlапа, Чаптиев Ахьмада, Корртоев Назира нцlаргlа пятилетка кхоачаш а яь, хьатlадоагlача шера чотах болх бу.

Дукха ба предприяте ше хьегача къеца кхычарна хьокхам телаш бола водителаш. Масала, автобусий шофераш коммунистически къахьегама ударникаш Битиев Иван Васильевич, Ахриев Хьасан, Боков Сlварбик, Мещериков Леонид Григорьевич, кхыбараш.

— Гаьна дац советски халкъо Дай-мехка Сийлахь-боккхача тlем тlа фашистски Германи эшаяь Котало яьккха 30 шу дуза да тlаккхача, — аьлар предприяте партбюро секретара заместителя З. С. Эскарханова. — Цу доккхача цlейна къахьегама совгlаташца цакъябаьа лерхl тха транспортникаша. Хlаьта шоаш дагалаьцар цар кхоачашдергхьинара белгалонаш хlинзе а гучаяьл. Хlара денна тlеккхоачашъю халкъа боахама мухь дlабахьара а пасажираш дlа-юха кхувлара а заданеш.

КПСС Централни Комитето партега, советски халкъага даьча Кхайкарала ма-доагlара жоп дала, пятилетка дийлагlча шера доккхий толамаш дахарах шоай города дукха ха йоацаш енна РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара тела Цlе Байрахк дlа ца хеца дага ба Малгlабика транспортникаш.

Ю. ЮСУПОВ.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Пятилетка тlеххьарча шера задании пхе шера плани ханал хьалха кхоачашъяра шоаш тlаийца хинна социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашде ерригa шоай торонаш оарцагlъяьхай Грозненски макаронни фабрика болхлоша. Цунга хьежжа дика да цар укх шера доаха къахьегама толамаш. Макаронни изделеш арахецара хьалхарча квартала план 25 марта кхоачашъяьй цар. Укх юхедисача денойка планагlа лаьрхlачул совгlа арахецаргья бlаь тонн макаронни изделеш. Продукци маьхала яьккхара кхаь бетта план а ханал 6 ди хьалха кхоачашъяьй фабрика коллективо. Заданел совгlа йохкаргья цо 50—60 эзар сома маьха тайп-тайпара продукци.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

●

Пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяра йола социалистически яхь ди тlехьа шерагlа яржаш латт Н. Анисимова цlерагlча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода цехий, установкай коллективашта юкъе. Яхьо кердача къахьегама толамашка кхувл уж. Установкашта юкъе хьалха даттачарех я Исаев Владимир, Маслов Виктор Васильевич, Гасанов Заид Юсупович керте латтача установкай коллективаш. Мехкдаьтта продукци арахецара кхаь бетта план 21 марта кхоачашъяьй цар. Ер бутт боьлехьа планагlа лаьрхlачул совгlа арахецаргья итташ эзараш сомий маьха товарни продукци.

Г. МОСКАЛЕНКО,
Новогрозненски мехкдаьтта чахдоахача завода планови отдела экономист.

●

Сийлахь - йоккха котало яьккха 30 шу дизара сийна хетаяьча къахьегама вахте дика толамаш даьхад «Южэнерготеплоизоляци» треста грозненски участка изолировщикий коллективо.

Март бетта дерригача технико-экономически хьокхамий план 20 марта кхоачашъяьй цо.

Социалистически яхье хьалха латташ хьабоагlа изолировщикаш Н. Судоргина, А. Дагадина, З. Барзукаева, М. Алимханова, Т. Астомирова, А. Акриди.

Хlанз изолировщикаш кийчо еш ба Ерригсоюзни коммунистически субботник толамца чакхдаккха. Цу дийнахьа болх бе эша инструмент, материал lалашъяьй.

Х. СУРУДЖАНЦ.

НАЬХА ДЕГАШКА БОДА НИКЪ ЛАХА

АГИТАТОРИЙН ПОЛИТИНФОРМАТОРИЙН РЕСПУБЛИКАНСКИ СОВЕЩАНЕРА

СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически комбинате Мамаев Мавлед Абдулхажиевич шоай йоккхача коллектива вахаре меттел ерригача республика юкъарча гlулакхашка а хьинаре дакъа лоацаш вола общественни а тlехьина производствой наьха бовзаш вола кулгалхо а санна вовзаш ва. Къаьстта бехктокхаме хеташ кхоачашду цо шийна партийни комитето тlадилла агитатора гlулакх. Цудухьа чlоагlа безаме хеташ ладийгlар цунга укх денойка агитаторийн политинформаторийн республиканск совещане вlашагlкхийтта хиннача.

— Аз агитационни болх нохчех болча болхлошта юкъе бу, — аьлар Мавлед Абдулхажиевича. — Царна къамаьл нохчий меттала ду аз. Хlаьта царна дынах тешараш кlезига ца хилар теркал а деш, къаьстта теркам тlахкийт дlаяхача заман тlехьадисача lаьдалехи дынахи доала зулам дlадовзийтара. Цхьаболча наьха сакхетаме чlоагlъенна хиш уйлаш хилца атта дац. хlаьта а цар кхетам тlа-тlа дикача оагlонгахьа берзаш латт.

Хьалха дена вовзаш вар со ба Масаев Идам. Доша доацар дар. Цо леладаьр. Цхьаннахьа балха волаш дукха ха даьккхац, дагадехача ахча даккха цlен тlара ваьле гаьна дlаводар. Дукха дийцар аз цунна тхоай цlи хезача коллектива вахарах, цун къахьегама традицех. Тхаьнига балха эттар из. Тlаккха а цунга даим бlаргловкхаш. Эша гlо деш хилар со. Хlанз тха дикагlболча болхлоех лоархlаш вола из парте членалла хьаьца кийчеш ва.

Агитационно - массови болх хаддаза эргабоахаш тоабеш, коллективе хьалхашка латтача декхарашца айха бувзаш, агитатор шийгара дика хьокхам гойташ хилча мара наха кхетам балара гlулакх аьттув боалаш леладе йиш йоацилга белгалдаьккхар нов. Мамаева.

Цу хьакъехьа республика агитаторашта политинформаторашта карагlдаьннарех, цар балха тlа нийслуча белгаларча кхоачамбоацарех, уж дlадахара дlахо йодача хана де дезарех ходамболлаш дийцар совещане «Парте Централни Комитета декабрьски (1974 ш.) Пленуми КПСС ЦК партега советски халкъага даь Кхайкарали республика агитаторашта политинформаторашта 1975 шера а ерригача пятилеткa а планаши социалистически декхараши толамца кхоачашдара къахьегамхой оарцагlбахара хьалхашка латта декхараш» яха доклад яьча парте обкома секретара М. О. Бувуртанова.

Республика къахьегамхой укх карарча пятилетке халкъа боахам дегlабоалабеча аьттув баьннаб цар шерра социалистически яхь йоаржаяь къахьегар бахьан долаш. 1974 шера яхье дакъа лоацаш вар 270 эзар къахьегамхо. Царех 73 эзар гаргга сага коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цlи еннай. Из цlи лелаеш я хlана республикера 708 цехи 21 предприятии.

Бакъда, республика къахьегамхоша даьха толамаш кхы а доккхагlа хургдар, нагахьа санна резерваехи кхоачамехи дикагlа пайда ийборе. Цудухьа чlоагlа лоархlаме да кхоачамбоацарашта самокритически хоадамболлаши анализ елга, из ца дой вай йиш хургьяц дlакьалхацикахьа аха. Критикен самокритикен кхоачамбоацараш дlадахараи гlулакх тоадараи тека йола метод я. Парте хаддаза терко ю из гlулакх массанахьа доагlача тайпана эффективнов леладара. Цун дола цlаькха а цхьа тешал да «Тамбовски областной партийни организаце критикен самокритикен елга вlаштlахьдаккхарах» бола КПСС ЦК соцам.

Республико кхоачашъяьиц промышленни производство дегlайоалара, къахьегама оасаре декхьара а кхьча техникоэкономически хьокхамий а пятилетка заданеш. Лерттlа пайда эцац болх беш йолча оборудованех, дуккхача предприятешка доагlача тайпана леладац производственни мощносташта реконструкци елга.

Дерригача кхоачамех пайда ийбаш юрта боахаме а.

Вай болхана декхараш кхоачашде аьттув баргбац, нагахьа санна политически кхоачамий системах боаза пайда ийнга lалеш ца дой. Цудухьа планаши социалистически декхараши кхоачашдара, халкъа боахама экономически эффективность дlахо айяра, ерригача участкашка беча балха дикал лакхъяра лоаттабу къовсам вай парте наха юкъе бу идейно - политически болх хаддаза тоабарца бувз.

Массово - политически балха средстваех эггара оперативнегlен массе хlама чулоацаш йолчарехи хинна а хиннай, йолаш а я, йоах докладчика, политически пропаганден агитаци. Цу балха керттера моттиг дlалоац агитаторашеи политинформаторашеи.

Политически агитаце толам боаккхилга эггара хьалха тийша да агитаторийн политинформаторийн теоретически иийчонах, уж идейно чlоагlбенна хиларах. Агитаторашеи политинформаторашеи хьинарегlа болх бе яьнай партийни комитеташ, къаьстта а «Белоусссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржареи царна кхетам балареи балхах» бола КПСС ЦК соцам араьбаьначул тlехьагlа. Хlанз республикерча агитаторех политинформаторех 70 процент бараш лакхерен чакхъаккхаза лакхерен образовани йолаш а КПСС членаш болаш а ба. Царех берригаш хlана бац аьнна бараш школашка, семинарашка, марксизма - ленинизма университеташка дешаш ба.

Республике кlезига бац къахьегамхошта коммунистически кхетам балара сийлен гlулакха шоай берригга низ, говзал, знанеш дlателаш бола агитатораши политинформатораши. Царех я Шелковской района Менжинске цlерагlча колхоза комсаш лелаеча бригада бригадир, СССР Лаькхехьарча Совета депутат К. И. Аржинт, Веденски района Ленина цlерагlча колхоза тхьамка лелаеча звено звеньевая, Октябрьски Революце орден лелаер З. Алиева, Малгобекски бурувдеттача балхий управлене № 14 йолча буровой бурувдеттар, СССР Лаькхехьарча Совета депутат Ш. Х. Эсмурзиев, дуккха кхыбараш.

Агитколлективашцеи политинформаторий группашцеи болх бара дикка опыт lоаьйй СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химкомбината, Шелковской района «Коминтерн» колхоза, Гудермесски локомотивни депо а кхыча а партийни организацешца. Агитколлективаш укхаза вlашагlйоахк дийша а, дика кийчбенна а болча нахах. Партийни бюрошка хан-ханнахьа агитаторийн политинформаторийн отчеташка ладувгl.

Вай парте чlоагlа йоакхо ю кагирхошта нийса кхетам балара. Из деча лоархlаме моттиг дlалоац агитаторашца-наставникашца. Цу дакъе lалаьмате дукха хlама ду Социалистически Къахьегама Турпалаша М. П. Ушаковас, Н. И. Ведерникова, Ш. Хаджиева, дукха кхычар.

Бакъда, хlанз а lалашдаьдац вай. тахьарча декхараша дlа ма-деххара, массово - политически болх массанахьа шерра боаржабелга а чулоацам болаш хулийтилга а, цу балха агитаторашкен политинформаторашкен дакъа лоацийтилга, йоах докладчика. Ленински района столярни изделий завода, СПМК-661, Заводской района «Грознефтехимзаводы» объединене автоколонна, радиотехнически завода партийни организацешка, ма-дарра аьлча, агитаторийн политинформаторийн дешар вlаштlехьдаькхадац. Урус - Мартановски района «Сельхозтехника» объединене, Надтеречни района «Новогорский» совхозе дукхагlбола агитатораш духхьал дlаязбеш хиларал совгlа кхы хlама деш бац.

Лерттlа дац укх тlеххьарча хана парте обкома X пленума решенеш кхоачашъяра беш бола болх лаьгlбаь хилар, къаьстта наьха сакхетамен гlулакхашкен гучадувлача националистически, шовинистически, дина тlехьадисача гlулакхашцен дуламерча традицешцен lаьдалашцен лоаттабу къовсам мелбаьлга. Цхьаболча агитатораши политинформаторашин цу темаех йола беседаш е ловш бац, хlаьта шоаш ераш а тlагlоллара къамаьл деш, коллективай гlулакхашца ца ювзаш, факташ ца кхувлаш цlераш ца йоахаши чакхоаш.

Агитколлективайн политинформаторий группайн лоархlаме дакъа да идейно - политически балха ерригача средстваех, цун тайп-тайпара йолча формаехи методехи шерра пайда а эцаш КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала, 1975 шера социалистически яхь йоажаяра КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК тlаийцача соцамашта пропаганда яр. Де мел эшар де деза советски халкъо Сийлахь - боккхача Дай-мехка тlем тlа Котало яьккха 30 шу дуза юбилей къахьегама совгlаташца вэъяра, къахьегама коллективашка баьжа болам шерра хьаллалара.

Хьатlаьттай лоархlамеча политически кампанена— РСФСР Лаькхехьарча Совете, къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка хоржамашна цара кийчо ю ха. Агитаторашца политинформаторашн декхарийла ба хоржамашта кийчо еча шеррен цхьан хlаман тlеберзабаьн къахьегама коллективашка, агитпункташка, кварталашка, коашка болх бе.

— Тха заводе балха ваьтт дукха кагийнахи мехкарийи, — аьлар Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода оператора, Социалистически Къахьегама Турпала, агитатора - наставника Н. И. Ведерникова. Иштта духхьашха шоай къахьегама вахар дlадоладаьчарна боккхагlчаргара массе тайпара новкъостал эш. Балха гlо дарали къахьегама кхетам баларали совгlа оаха, наставникаша, иштта тlахьожам лоаттабу цар дешарга, вахарга хьожаш, каст-каста производстве хьалхалаттарашца, сий долча нахаца вlашагlбеттал къонабараш.

Тха заводе цу тайпара болх беш шиь бlаь агитатор-наставник ва. Цар болхлой дуккха ноахалаш хьалкхедаьд. Наставничества новкъостал даьд завода нах балха кlезигагlа хувцабалийтара.

— Со каст-каста хул республика дуккхача кагирхой коллективашка, цудухьа цар уйлаш а йовз сона. Царех дукхагlбараш шоаш мехкдаьтта городе бахе а цу деша маlаех чулоацамы. шиь тайпара йола романтикен йовзаш хилац. Шоай город а мехкдаьттахочун говзал а уж езаш - хургбола гlулакх де декхарийла да ваь. Хlана Котало яьккха 30 шу дузача цlейна накъадолхаш беча балха юкъе шиь моттиг дlалача декхарийла ва хlара агитатор - наставник.

Социалистически яхь шерагlа йоаржаяра шоашта агитаторашеи политинформаторашеи лоаттадеча новкъосталах дийцар совещане Шелковской района «Коминтерн» колхоза парткома секретара Н. А. Юшкова. Цо аьлар:

— Тха колхозе чакхдоаккхаш долча моллагlча дикача гlулакха хьалха латташ хьабоагlа агитаторашеи политинформатораши. Тlаlертта къовсам лоаттабу «Продукци дlалохийтар кlезигагlа а долаш, дукхагlен дикагlен яккхара тlехьа». Царна карагlдаьннараш массанена дlадовзийтилга lалашдеш ба агитационно - массови болх беш бараш. Иштта балхаца наьха безам цар совбаккхаро коллективо толамаш даха аьттув боал. Пхе шера план 15 июне — хоржамаш ду ди хьатlаккхоачаш, кхоачашъе дага ла тхо.

Йоагlаш йола терко ю оаха массово - политически бола тоабара. Хlара бетта агитаторашеи политинформаторашеи болх бара хьакъехьа кхеамаш ду, семинарашка дикагlйола опыт дlайовзийт. Хlанз цар берригa болх тlаберзабаьб хоржамашта дика кийчо яз. Агитаторийн политинформаторийн спискашка хьежад агитпунктай балха план оттаяь.

Наха идейно - политически кхетам луча шоаш пайда ийбеча агитационно - массови балха формаехи методехи. СССР Сийлахь - боккхача Дай-мехка тlем тlа фашистски Германи эшаяь 30 шу дизара накъадолхаш чакхйоахача тайп-тайпара мероприятешка агитаторашеи политинформаторашеи лоацача дакъах дийцар совещане КПСС Ленински райкома секретара А. И. Варибруса.

Агитаторашеи политинформаторашеи наха юкъе шерра кхетама болх лелабаьрал совгlа пятилетка заданеш кхоачашъеча а шоашка дика хьокхам гойташ хиларах дийцар, З. Алиевас — агитатора, Веденски района Ленина цlерагlча колхоза звеньевая, А. М. Котиева. — агитатора, Назрановски «Электроинструмента» завода слесара - лекальщика, кхычар.

Совещане къамаьл даьча агитаторашеи политинформаторашеи белгалдаьккхар КПСС XXV съезда толамашца накъадахара, шоаш хьинаре иззй кходерг ца хиларах, агитационно - массови балха формаши методаши дlахо йодача хана а эргайоахаш тоаергхиларах.

С. МАЙСИГОВ.

Грозненски опытно - экспериментальни заводе нагахьа саг коравоагlаргвац электромонтажница, коммунистически къахьегама ударник Егоркина Валентина Трофимовна ца йовзаш. Къаьстта дукха еза из къонача специалисташта, хlанз аьлча цо ший говзал дlахьехаш, дуккхача шерашка lоаяь опыт дlайовзийташ хьалкхебаь итташ специалисташ ба цига. Болхах дика кхийтта шо-шоаш болх беш боллашехьа а каст-каста шоай хьехархочунца дагабоалаш хул уж.

Завода болхлошта юкъе эггара хьалхарчарца ший пхе шера задани кхоачашъяьрех я Валентина Трофимовна. Ер шоллагlа шу да цо тlайоагlача иттлагlча пятилетка чотах къахьега. Ший тамагlа долаш продукци ара а хецаш хlара сменагlа цаl-ах е шиъ норма кхоачашъю нов. Егоркинас.

Хьинаре къахьегарал совгlа общественни балха тlа а дика дакъа лоац яхье хьалха латтача Валентинас. Участка профорген къахьегамхой Старопромысловски райсовета депутатеи декхараш цlенеи дизза кхоачашду цо. Дукха гlулакхаш тlаккхуъ цунна хьархоша. Ший низ кхоачар ду Валентина Трофимовнас цар наказаш дизза кхоачашдара.

Болх беш йоллашехьа Грозненски химико - технологически техникуме дешаш я из.

Иштта йолча Егоркина Валентина дукха Сийлен грамоташ тийннай, къахьегама книжка тlа дlа а яздеш баркалаш яьхад. «Профессех дикагlъяр» яха сийлен цlи яьккхай цо. Иштта цунна еннай «Социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен Знак.

СУРТА ТIА: электромонтажница В. Егоркина.

И. ПЛИЕВА сурт.

МАСТЕРИЙ СОВЕТИ ЦУН ПРЕДСЕДАТЕЛИ

ОЧЕРК

Аз хьыттар цунга: цхьан-цхьан дешаца алал, Виктор, мастер яхилга фуд? Цо, кlезига уйла а яь, жоп делар: из да декхараш духхей бокъонаш кlезигеи хилар. Тlаккха велавелар. Товш, лакхача дегlара, модни, аз-м аргдар — эггара хьаьрагlча мода костюм тlаювхаш дола цун гlов лаьттан тlа сов чlоагlа латташ санна хетарах, шура санна кlай церга йолаш вола из саг сов чlоагlа дего тlаэцаш хиларах, дагадехар: хьо ва са, воше, бокъонаш тоъац яхаш ледкъар, бокъонаш-м хьа мича хьоргья а ца ховш я, сона ховр хlама дале. Эггара хьалха хетаденнар бакъ хинна хиннадар. Цун — мастера Виктор Иванович Остапенко — бокъонаш белггала хила а хиннаяр дукха. Нагахьа ца хувцалуш даим цеха парторг, заводской комитета член, завода мастерий Совета председатель ва из, завод хинна а lчй из вар — из-м ма йий дунеш пхийтта мехка йохка продукци кхухьийташ йола йоккха завод!

Завода парткома секретара Копустянова Остапенкох аьлар — мах баь варгвоаца директора гlонча ва из, тlаккха тlатехар — боарам боацаш дукха декхараш тlалатташ, эггара толашагlа вола мастер.

Цеха болхлоша йоахар цунах — Виктори? Сага са да-кх, сага са!

...Мастерах йола воай уйла яйиой-хьогl вай, планаш кхоачашъярах цунна тийннача грамотий, ахчан премей, яьхача баркалий дукхалга хьежжа мара цун мах ца бича? Ма-дарра аьлча, уж дерригаш а цун профессиональни говзал, балха коллективера цун лоархlам белгалбаккхар, деррига дуж тlалаттача цу сага корта болаш дола гlулакхаш хьахьоккхар мара дац. Социалистически предприяте мастер — цунах боалача пайдан лоархlамегlара оагlув боацал-теш из? Духхьал уж гlулакхаш да, хетаргахьа, теркалде, вlашкаувза, дегlаккхувла дезараш.

* * *

Шофер волаш вахар Остапенко эскаре. Автоотделене командир хиннав из эскаре волаш. Эскаре ха яьккха а ваьна «Красный молот» балха веча а машинашна дар цун са. Дег чура дlадаьннадац цунна низ болча дизелий увгlар, тlаьрьюкъера дlаяланза я военни специальттай lатташ.

Цхьабакъда, укхаза, заводе, кlезиг-дукха кхыча тайпара бар машинашцара бувзам. Цар тlа а ехкаш дlакхухьараш маьршача гlулакхашта лаьрхlа механизмаш яр — бурув тохара балхашта лаьрхlа цементировочни насосни агрегаташ. Слесаралла болх беш хилар. Сайрийна мехкдаьтта техникуме дешаш вар.

Диплома защита яьчул тlехьагlа мастералла вахийтар. Тlаккха циггача духхьашха кхетадир цо: бехктокхам яхар фий. Хьалхагlа шийна хьалхара жоп делча ваьннавар из, ший мел низ ба, горонаш я ховра цунна, вешта уж-м массаза а шортта яр ший балха моттиге дизза доал де бlубенна хиларга диллача. Хlанз, ший бехктокхамагlа коллектив дlанийцачул тlехьагlа, кулгал мишта де деза lомалуш вар из.

Цунна кхаьча участок — лехача корайоагlаргйоаца участок! Заводерча цхьанне аларах «штрафбэт» аьнна цlи дlаяха яр из. Гlалат мел даьннараш — болх бе ца тугараш, довнаш доахараш — цига хьежабора. Шоай тайпара дар участкера гlулакхаш: нйс тумал лаккехьа алапи даккхацар, хlаьта болх аттачарех а бацар. Еррригача заводера харцахьа мел баьнна нах цига хьежабора. Кlома оамал йолаш, цхьанна хlамана раьза боацараш а нийслора.

Цу тайпарча уйлай хир хоадале дезаш дар. Тlаккха массаза а яхар мо, моллагlчунгара доладаь а цхьаннегара дlадоладе дезаш ма хулий из. Звонаревгара (тайпан цlи хийца я) дlаволавелар Остапенко. Ше жоп а лургдолаш витар цо из заводе: малар тlехдоах аьнна дlаваккха беннабар.

Цунах Остапенкона кхы баркал оалаш вацар Звонарев, дош ца хетачох вела в венна, белаж тlа кулг а теха, аьлар цо: «Дlаволале хьо, Витя, кхетаве, фу хул хьожарга вай цунахъ». Бlарччача дийнахьа болх [illegible]

Остапенконеи Звонаревнеи юкъе гlертацар: шоаш къоастадерлда хьона шоай гlулакх, хlаьта вай гlулакх укхазара ха чакх а яьккха, сихагlа воай массазарча балха дlатlадахарда.

Остапенкос, каптерке бригада хьа а гульль, Звонаревх шоашта мел ховр, ишта моттиг нийсъеннача хана ала ма-доагlара хьаалга дийхар царгара. Уж вив нийсса хьабlаралхьожаш вацар, йист хилацар, юхь яцар ала, гlалат баьнна шоаш а бар, тlаккха кхычарех фу дувцаргда.

Цхьан дийнахьа шортта бе болх белар цо бригадана, пхеннена задаци елар. Вив болх беш вар, Звонарев юстара лелар. Делкъел тlехьагlа Остапенкос берригаш болчча хьатlа а вийха дlавахийтар Звонарев: «Волле, Василий Иванович, цlагlо кьайна, салаlа. Гlанда тlа уллаш хала я хьона, оагlош лазадаргда хьа».

Дегlамаш хьалнийсдар вивне, царех цхьанне цlенхаштта хаьттар:

— Малагlа дика гlулакх лаьд аьнна вохийт из?

Остапенко цецваьлар: «Фу хиннад цигача? Хlанзалца цунна хьалхара болх ма баьний оаш, дlахо а бергба-кх. Алапи эцача дийнахьа мара Василий Иванович укхаза эшар ваьна хет сона. Ахча дlаийца ваьлча, вакийта... салаlийта. Участке из ца хилча паргlатагlа хургьяр».

...Цхьа ха яьннача гlолла Звонарев болх беча моттиге дlа а вига, инструмент цунга дlаелча, кхы духьале еш вацар. Кхыметтел гуччахьа доккха са-

ЖА ДАХКАР ДИКА ЧАХДАККХАРА

Геттара во чакхдаьккхар дIадаха шу тха совхоза жа лелалераша. Иштта, бIаь жийна тIехьа 78 Iаьхар мара кхебе вIаштIехьдаланзар.

Фу бахьан долаш нийсделар из кхочамбоацар? Эгара хьалха цхьаболча жа лелалераша шоашта хьалхашка лаьтта декхараш лерттIа кхачаш ца деш болх баьндаь. Цунца цхьане доакъар кIезига Iалашдаь хилар а Iаьткъар цу гIулакха. БIаьстан юххье дахка кийчденна жа лерттIа кхабара доакъар тааннар. Из бахьан долаш уж дукха юкъера а дайлар. Иштта, дIадахача шера январеи февралеи шин бетта шоллагIча отделене 476, кхоалагIча отделене 386 жий юкъера баьлар.

Цу кхоачамбоацара кхы а цхьа бахьан дар. Вокхха бар тха боахам. Цудухьа совхоза специалисташа кхоабацар жа лелалераша беча балха лерттIа, шийн хаинахьа тIахьожам лоаттабе. Боахама дукхагIболча жа лелалераша пайда ца эшаш дукха торонаш йитар.

Иштта, кхыча жа Iуй санна мара кхы дикагIа хьалаш доацаше а шоллагIча отделенерча Алиев Нурде хIара бIаь жийна тIехьа 105 Iаьхар кхебир, хIаьта кхоалагIча отделенерча Зурканаев Узумхадже — 101 Iаьхар.

ДIадаха шу чакхдоалаш тха боахама цхьан дакъах керда «Притеречный» яха совхоз вIашагIъеллар. Совхоз екъалехьа 60 эзар гаргга жа дар тха. ХIаьта хIанз 25 эзар гаргга мара дисадац. Вож «Притеречный» совхоза дIаделар.

Тха боахаме дисачарех 14713 жий ба. Барайтта бригада я уж лелалеш.

Доккхий да укх шера тха совхоза жа лелалераштa хьалхашка латта декхараш. КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп луш хIара бIаь жийна тIехьа 102 Iаьхар хьалкхебе дош деннад.

ДIадахача шера хинна кхоачамбоацараш дага а луацаш тешаме лард еллар жа Iаьгара дахара. Низ кхо ца беш къахьийга дукха дика доакъар Iалашдир. Дика пайда эц хIанз жа толамца Iаьгара даха йиш хулийтача, йоаккхача продукцега дIацодар лохие торо луча релервaех а.

Иштта, дIадахача шера доакъар духхьал лаьтта Iо а дулаш кхоабар жа. Из бахьан долаш кIезигагIа дале а 20 процент совгIа доакъар хогаш тIа а биитте доадора. ХIанз жа кхабара лаьрхха хьаьш даьд хIара бригаде. Царна чудилла доакъар юхе кIама ца юташ дуъ устагIаша.

Доакъара кхом бе йиш йолаш хIара жа леладечун шийн тайпара торо нийслу. Иштта, Магомадов Сайпулас леладу жа латтечара гаьна йоацаш къу я. ХIанз бутт совгIа ха я Сайпулас цу хьунагIа жа доажаду. Соахка Iалашдаьча доакъарца сайрийна чулаьхкачул тIехьагIа мара кхабац цо шийн жа. Цу гIулакхо хIанзле 12—15 тонй аьла кхом бе торо хилийтай. Жа дахка доладелча из йол дика накъаяргья Сайпулана.

Хьега къа эехьа довц. ХIанзле цхьацца толамаш цаьхад совхоза жа лелалераша. Иштта, соахка январеи февралеи 842 жий юкъерабаьнна хиниабале, укх шера цу юкъа 81 мара юкъерабаьннабац.

Жа дахкара кампани дика чакхъяккхара тIатеIIа кийчо еш да тхо хIанз.

Жа дахкара мел дика кийчо яьй хьожаш бригадашка гIолла чакхъяьлар укх деношка совхозе лаьрххIа вIашагIъелла хинна комисси.

Из кампани чакхъяккхара помещенеш кийчъярга, болхлой хиланза баргбоацача гIарсаца Iалашбарга диллача хIара бригаде дика кийчо яьй. Иштта, дахка кийчдеина, е дахка жа чулаттаргдола помещенеш кIира теха, корий кизгашта тIагIолла полиэтиленови пленка теха, къыдола балхаш даь дика тоаяь йIохьъяьй IодаьчIа Iоахарашта лаьрхIа помещенешка хьакъоастаяь моттигаш гопахьа эрзах даь метташ оттадаь, толь теха йIохьъяьй. Тоъамболаш да Iалашдаь доакъар а.

Жа дахкара кийчо еш отделенешта юкъе яьржача яхье хьалхле лелаераш коммуниста Тураев Муце кулгалдеча кхоалагIча отделене къахьегамхой ба. ХIаьта жа Iушта юкъе яьржа хиннача яхье — Магомадов Сайпула ва.

Сайпулах къаьстта дувца безам ба са. ДIадахача шера ахча чакхдоаллача хана дена мара болх беш вац из вокххагIа вола жа Iу волаш. Бригада болх вIаштIехьбаккхара цу юкъа дукха хIама даьд. Иштта, хьалха доахай лаьтта моттиг хьакъоастайар Сайпулана жа лоаттаде а уж лелале а. Бежа Iуша шоай хана лерттIа Iунал даь ца хилар бахьан долаш бIеха яр коа, 20 сантиметр совгIа лакха хургдолаш кхо латтар помещенешка, уж тоа ца йича йиш йоацаш яр. Хьалдетта пенаш хилар мара кхы даь хIама доацаш латтар жа Iуй баха безаш дола цIенош. Шоатта, кIираьдийнахьа новкъостий, гаргара нах гул а бийя белхий а беш ков-карта желаш тоаяь, цIенъяь, цIенош хьалдаь ваьлар из. Массарел дикагIа кийчо йир жа дахкара кампани чакхъяккхара а.

Цхьацца кхоачамбоацараш а гучадаьхар комиссе. ТоъамбоIаш дец жерчашта, Iаьхаргашта кIалхьарцара эша ча, кIезига ба сакманщикаш.

Мишта лерхI оаха уж кхоачамбоацараш дIадаха? Жа дахка доладелча хьалхарча 15—20 дийнахьа пайда эцал ча да тхога. Цул тIехьагIа жево цхьан хана ца дуаш диса хIаьта дIахо доакъарах санна пайда эца йиш йоацандаь нувхашца цхьана дIакхесса хинна йол, ча йолхьингашца хьагул а деш, докъа а деш, цIей а деш кIалахьерцаргда.

Сакманщикаш бIаь совгIа саг эш тхона. ХIанз 70 саг волаш ва. Кхы тIа а эшаш бола нах Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски районашкара боагIаргболаш ба. Цу нахаца хIанззе а барт баьб жа Iуша шоаш.

ХIара бригаде сакманщикаш бахаргбола моттигаш вIаштIехьъяьхай. Яа хIама кийчъеш арбичкаш хургья. Царна дIаеннай жа дихкаш хургдолча юкъа эшаргйола продукташ. коартол, хох, кабуц, хьоар, кхыдар.

Маддара аьлча, дIадахача шераца нийслича жа дахкара кампани чакхъяккхара укх шера дикка дикагIа кийчо яьй совхоза жа лелалераша. Хьалхашка лата декхараш кхоачашдергхиларах бIубенна ба уж.

В. ДЬЯКОВ,
Наурски района «Терский» совхоза керттера зоотехник.

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. Итташ километраш форда тIа гIолла Iоаьда эстакадаш. Укхаза ахьи дIайхача деношка и, мехо форд хьабаьча хона а (Каспийски форда тIа каст-каста а кул из) болх беш я мастера Гамбаров Мамеда бригада лаккхехьарча сурта тIа).

СахагIен дикагIен бурув тоха — иштта я «Каспморнефть» объединене Сангачальски бурув тохара балхий управлене мастера Социалистически Къахьегама Турпала Гамбаров Мамеда кулгалдеча бригада девиз. Хьалхарча квартала задани цхьа бутт хьалхагIа кхоачашъяьй цо. Из да къахьегама коллективо хьинар айдаь болхбарах хьахиннар.

Гамбаров Мамедеи цун новкъосташеи шерра балха юкъе кхувл керда техника, дукхагIа пайда баргболча тайпара делаю оборудовани, инструменташ. Буровикаша Iомаэо смежни говзалаш, кадрови болхлоша къонабараштa шефски новкъостал ду, экономически технически дешар а Iомаду укхаза.

Пятилетка йолаелча дена денин-буси бIаьш тоннаш «Iаьржа дошув» луш йола ялх кIоарга скважина яьккхай Гамбарова бригадо.

СУРТА ТIА: (лохехьа): Социалистически Къахьегама Турпал коммунист Гамбаров Мамед.

Я. ХАЛИМОВА сурташ.
ТАСС фотохроника.

БРАК ЙОАЦАШ КЪАХЬИЙГАЧА...

Промышленни производства эффективность лакхъяра керттера дар да арахеца продукци дикагIа хилийтар. Брак ца нийсйолийтача къахьегама системо продукци дикагIа хилийтарал совгIа, къахьегамо овсарле, производства эффективность лакхъю.

Цу система керттера чулоацам эффективни къахьегамо продукци дикагIа хулийташ хилар да.

Цхьабакъда, из система чIоагIа чоалхане а балха юкъейоалае хала а я.

Из пайдане система производствана юкъейоаланый Ермоловски ДОКе а.

Брак йоаца къахьегама система производствана юкъейоалаеча юкъа дукха мероприятеш чакхъяха йийзай комбинате: вIашагI а елла болх беш я керттерча инженера А. Ф. Петренкос кулгалдеш йола комисси. Цехашка, участкашка, отделашка инженерно - технически болхлоех бола бехктокхаме уполномоченнеш хержаб.

Массайолча оагIорахьа брак ца нийсйолийта къахьегама система Iомаяра совещанеш хиннай инженерашца, техникашца, болхлошца, гIулакхерчарца.

Кийчъяьй брак йоацаш къахьегарах премеш телара йола положени, тайп-тайпара документаци.

Брак ца нийсйолийта къахьегама система балха юкъейоалаеш шерра дакъа лаьцар комбината общественни организацеша, производственникаша.

Сенах тийша да арахеца продукци дика хилийтар? Из тийша да бедал, материалаш, хержа конструкци дика хиларах, продукци кийчъеш прогрессивнегIа йола технологи балха юкъейолаярах.

Цхьабакъда, керттерча даькъе из тийша да наха хьегача къах.

ХIана арахеца продукци дикагIа хулийтара предприятешка шерра производствана юкъехуль бола йоацаш продукци арахецара йола Саратовски предприятей опыт.

Цу опыто хIара болх бечун къахьегама мах байт. Цу система Iомаеш а хIара болхло шо кийчъю продукци дика хилийтара бехктокхаме хилар, хIаране шеншийна тIахьожам лоаттабар.

Цу системо дикка дикагIа хулийт арахеца продукци.

Цхьабакъда, массехк предприятешка брак йоацаш продукци арахецара система тахкачул тIехьагIа гучадаьхар цхьаьа кхоачамбоацараш.

Царех да технически, экономически, административни службай предприяте цехашцара бувзам мела хилар, производстве нийслуш дола технически организационни кхоачамбоацараш сихха дIадоахаш ца хилар.

Иштта, цхьацца йолча хана кхьметтел опыт йолча болхлой а вIаштIехьдалац технически документаце тIа гIалат хиларах, технически процессаш, оборудовани йоаггIача тайпара ца хиларах каделн брак йоацаш кийчъе.

Издели дика хилийтара йоакхо е еза производства ерригача звеньяша, предприяте служебаша, ерригача болхлоша.

Брак йоацаш продукци арахецара системагIа продукци во хилча бехке вар бехктокхаме а оз.

Брак йоацаш продукци арахецара къахьегама системана бехктокхамерча уполномоченне цеха болхлой балха дикала анализ а йий цеха начальникага дIахойт хьоккхамаш. Цеха начальнико «Дикала ди» вIаштIехь а даьккха балха итогаш ю болхлоша.

Балха тIа нийсденача кхоачамбоацарий бахьанаш дIадаккхара производства ерригa торонаш гучайоахача, производства эффективность айяра коллектива тIахьехача мероприятей план оттаю.

Нагахь санна балха тIа нийсъенна брак отделий, цехий бехкагIа хуле уж отделаш е цехаш бехктокхаме оз.

Иштта брак йоацаш продукци арахецара къахьегама системагIа болх беш хилча хIаравар шийн балха тIа далийтача гIалатах бехктокхаме ца хилча валац.

Из система балха юкъейоалаяро вIаштIехьдоалийт продукци дикагIа кийчъе, предприяте технически боарам лаккхбе, хьаухийташ йола рекламацеш кIезигагIа хилийта, къахьегама дисциплина чIоагIъе.

Я. ЦУЕВ.

Сийлахь-йоккхача Котамон 30 шу дизарга

БОКОВ Ахьмад

ТИША ЦIА

ПОВЕСТЬ

(ДIахьдолар. Долалур №№ 37, 38 йолча «Сердало» газета тIа).

— Iайши, фу дича бакъахьа хет хьона? — хаьттар Абукара. — Таьзет дулларгдий вай?

— Гирихан цIаверча...

— Мегаьд. ХIанз нах вIашагIтоха аьттув болаш зама а яц.

Бех-ханадар уллача тIоаргаца чу дIадиллар Iайше Умат-Гире хьаденна каьхат. Цигга уллар Iалихана школера тийнна грамоташ а, Гирихана техникум яккхарах дола тешал а.

Хьачу а бена, Iалихана сурт улув, пенах хьалъэллар дахчан пандар. ЦIа чухаьрцача а хIама ца деш, тамаш ялла бийса из.

ТIаера бийса. Iаьржа, сагота, вIалла кхоачалургйоацаш санна хетийташ дIаьха — Iоьпжанзар Iайши. Уйча ягIар из, терг а еша, цхьан кулгаца корта а лаьца. Дуньялахьувкхар сомах да, гIанахь да ца, къовсталуш дола сурташ. Цкъа хеталора цунна Iалихан окопа чура ах хьалсов а ваьна латташ санна. Духхьал тIайоагIар танкаш, хадданза пулеметаш а етташ. Iайшена яйнай уж аьшка хIамаш. Юрта гIолла чакх а яьнна малхбузехьа, ди къувкъачахьа, дийнахь дохк доаллачахьа, бус лир доагIачахьа дIайолхаш. Уж унзара хIамаш тIайоаттIашехь, Io ца лачкъаш латтаций. ЗIамига волча хана берашца лечкъоргах ловзаш хилча а латташ хулар иштта хьа а къедаш. — Iотала! — аьнна, цIогIа тоха йол Iайша, бакъда, Iалихан хIанз гуш вац. Цхьагарра урагIъуха латтел доми мара.

Юха а гучеваьлар Iалихан. Хала довнаш а хинна цхьанехьа наьха цIагIа улл из. Хи хисешца бийкха ба корта. Хала довх Iалихана са, вувхь из. ВIарганогIараш IотIадийшачара хьалъайлуш даа.

ШагIара араьяьлар Либи.

— Йоллел, нани чу, Iодуташаргдар вай, — елха а чIехкаш хьоастаелар из.

— Укх сахьате. Хьо Iойижа. Укх сахьате со а.

Чуяха а Iойижа а йицъелар Iайши, хIаьта малхбоалехьа сабелгало йоалаш латтар. тIехь - тIехьагIа сийрдагIа а хулаш цIеша йизача санна хилар аналх. Iуйре а из а цар гобаькхха цIий мохкадича санна.

Хьахозача йоккхийча топи таташа, йийкха латтача сигала ди къувкъаш санна хетийтар. ДIаухар юрта тIагIолла вай самолеташ. ГIарагIураша мо мугIараш а да, юхаухар шоашта тIехьа фашистий истребителаш а йолаш. Iайшена йовзар уж, ткъамашта кIал доаххача Iаьржача жIаргех.

Хьалхьеж Iайши сигала. ВIаши дов а деш тIехйоал самолеташ, геттар бIаргкъайла йовл, моторий увгIари эIашкаеттача пулеметий таташи юхе а дуташ.

Хьалхьеж Iайши сигала. Хьалха цу ханна гIарагIураш хулар сигала гIолла къулбехьа дIаухаш. Нийса, хоза мугIараш а дах. ЦIа, цIа, цIа, — яхаш, Iочу а кхайкаш. Цкъаза хетар цар, гIозъяьнна юртага моаршал хетташ санна, тIаккха — гIайгIане Iодика ювцаш санна.

Коа юкъе, баь тIа нийсса афкъала Iо а дийше, царга хьалхьежаш дадаш хулар бераш, Гирихан а Iалихан а, цкъаза Бех-хан а.

— Гой, ладувгIал, — оалар Iалихана — «ЦIа, цIа-цIа» — йоах цар. ЦIайолх, цIайолх, яхилга да из. Вокх бераша кхыча дешашца тарьйора гIарагIурай оазаш. Iалихач шийчун тIара валацар.

— ЛадувгIал! Гой!—хьалъий а луш сигала лерг хьувккхар цо, шьарагIа хаза гIерташ, — ХIаа, цIайолх аьле вошa футтарвора Гирихана. — Кхы адамий мотт ховш мичай уж. Цу тIа вайнахьа мотт. «ЦIайолх, цIайолх». Цар цIа-м цигахь мичад, уж-м цига бIайхача мехка Iа дажкха ма йолхий.

ГIарагIураш тIехйовлар, ордига тIехьа ордаиг йолаш, кхоачалора берий къобсам, хадар.

Нийсса шу даьлча юха а гучайовлар уж йийкхача сигала. Бакъда, укх шера гуш яц. Бешарча хьажкIий лордаш моажъяла еннай, гIарагIураш ягIац. Кхычахьа гIолла билла хургба цар шоай никъ. Е гIемо хIалак яь хила мег. ХIаллак яций лаьтта хилча а кхоачам а боацаш сигала а беш латташ хилча?

Сатийнна енача цхьан сарахьа несийна къамаьл дир Iайше. ХIанзалца де карагI ца доалаш ше чухь къийла къамаьл.

— Либи, хьо айса яьчул бебашхеи хеташ хиннаяц со цIаккха а. — аьнна доладир цо. — Цудухьа лаза хургда са хьох селла чIоагIа дог. Шу дала доалл Бех-хан воаца. зIамига я хьо. ХIаьта кIаьнк соца дIаIергва.

Цецъяьнна бIарахьежар Либи, цIийелар цун басилгаш а хьажаюкъ а, ерригa юхьмараш а, хий кхехкар бIаргашка

— Нани, фуд Iа дувцар?..

— Либи, дика довз деррига а Хьоа дукха хIама йоккхагIа вар со хьо но йисача хана. Дика Iайшар бала а хало а. Хьа къа сайна хулийтаргдиц а,

— Ма кхералахь, нани, хургдац хьона са къа. ХIаьта халон бален-хIана дукххенеша а Iувш. Гобаькхха тIом ба.

Iайши кхы а дувца еннайр цу хьакъехьа, бакъда, Либе хоадам бир цу къамаьла. Цхьан юкъа этта хиина сатем юха а бехар, йолаелар минай шокарч, йоккхийча топий охьний «шах-шах», цхьатарра «гIарх» даьлар юрта дехьа а, сехьа а, улув а, урагIа ухар лаьтта, чухерцача цIенай ширача тховний кIаргаш, заргIе дIаухар бала тIера кирпишкаш. Къьыгга малх хьежаш дена ди баьде хетар.

Сарахьа сатем эттача, тIом бижача Либе да Жамарза вера.

— Ер дIахо укхаза Iе йиш йолаш дац, — аьлар цо, вувхьа а вувхьаш — укхазара ма вохалу ваха веза. Лоамашкахьа. Цига кхераме хургьяц, вай лоамашка кхоачаргбац уж. Тхьовра Деникин а кхачанзар. Живари, дIакийчле, тхо укх минoте вордаца Iона]арга доагIа шоана. Дукха-м йохьа а лургьяц, юргIеп гIайбен, тIадувха барзкъеи. Вокхарех цхьа дегIар хургда. Живари!

Жамарза вахар.

— Нани, фу ду вай? — хаьттар Либе хувцаеннача, йиш хаьлача оазаца.

— Хьо дIакийчле, хьойи Беслани дIагIоргда.

— ТIаккха хьо?

— Со укххаза цIагIа Iергья.

— Укхаза миштa Iа? Укх кхаь дийнахь.. ДIахо кхы а кхерамегIа ма хургйий... ТIаккха цар юрт дIалоаце? Кхо вoI тIем тIа а ваха ягIа хье цар ютаргья моттий хьона?

— Ловча. Са къонгашта хиннар мара хургдий сона? Царга ена Iоажал мара йоагIаргйий сога?

— ХIаьта со а гIоргьяц. Со а я-кх из Iоажал хьатIаьца кийча.

— Либи, со лайла хьа аз яхар дергдеце, — Хьоастаелар. дехар дир Iайше. — ДIарчa кIаьнка духьа дIагIо укхазара. Бага мотт боацача цу мискъанга духьа. Из мукъагIа ма вусаргвий, укх цIен фу хадаргдоацаш.

— Хьайолле хIаьта хьо а. Вай шаккха а цуница хилча...

— Либа, йохалургьяц со, цIа даьсса а латтийта. Са берий че я ер. НиI хьа а къайла йита йиш йолаш яц. ХIанз цIаьхха вена Гирихан хьаотте?

Вордаца наIарга эттача Жамарзаси цун сесагон а дийцар Iайшеца. Пайда хиланзар, — тиганзар цо цIаи кови латтийта яха. Либа яхар, Iайшех къаста ца ловш бIаргех хий а ухаш. Беслан а вигар шийца.

Цхьаь йисар Iайши, биъ пенна, цхьан пенак хьалъуллаш дахчан пандари мара хIама доацаш. Хетар, цу пенаша, ювш цхьаь дита дIа ца яхача Iайшена шорттига, царна шоашта мара ца хозаш, ловпаш доахаш санна, хьалъуллача пандара мерзаш гIийлла декаш санна. ХIаьта геттар бийса юкъеяхача, ше тхьайсай, сома я Iайшена бокъонца къоаста ца луш дерригa вIашагIъийнача хана Iалихан вера цунна духьал. Сихха цIагIа хьачу ваьлар из, верригa демаша а виза. Кадай а саькха а хьежар цун ши бIарг, верригa а вар из кадай.

— Айя каьхат ма денадарий, хьо..., — ала кхийра Iайше.

— Бакъдац из, нани. Гой хьона со дийна вола. — вела а къежа, ши кулг дIа-са дахийтар Iалихана, нана мархIайолла.

ТIаккха ше мархIайолла а ца кхувш из сихха аравалавелча санна хийтар Iайшена.

— Айя хIанз фу ледаду Iа?

— Ха яц, нани. Сога хьежаш ба.

— Iо а ца ховши? Аз фуаш кхехкадалца мукъагI.

— ТIехьагIа, нани!

— Лоралуш хилалахь, наие! — аьнна, тIехьаькхайкар Iайша.

— Нани, аз масса вийнав хой хьона цун пхьена?

Гирихан ва из яхар. Хьачача цIен, шийчу «школен» пенех хиннача гувна тIа вагIа из, хьоцараша йизача хьажаюкъе гIолла пилотка хьа а хьеккаш.

— Ткъаьнел тIехваьннав. Аз каьхат ма яздаьдарий хьога.

— Бакъхиннадац каьхата тIа яздаьр Кхаъ ба хьога.

— Аз каьхата тIа яздаьри?

— А, Iалиханах яздаьр. ХIанз дукха ха йоацаш укхаза а хиина дIавахар. Сов сиха вар из.

— Со а ва сиха, нани. Гьяна ваха веза са. Ленинграда юхе. Ленинград лораеш ма вий со. ДагайоагIий хьона, цкъа аьхки со ваха хиина гIала? Аз хоза я яхаш хьайна йийца?

Хьал а гIетта ий тIа яьлар Iайши. ДIахьежар из цIа чухаьрцачахьа. Саг вацар цига. Сатийна яр гонахьа. цхьаннахьара лаккха сигалара Iочухозар вувв-вувв—яхаш узгIача немций самолета тата. Юртал магIахьара хьу йолча оагIорахьара а цхьаннахьара а шишахьара а — селаIад дуллаш мо, сигаленах хьалгIертар прожекторий сийрда оараш, дIайи-хьайи шерша даьлар уж, самолет лохаш. Тата лаьгIлуш лаьгIлуш, геттар дайна дIадаьлар.

Кхаста малхбоалехьа сабелгало яьлар. Массаза яьина хургьи из Iайши ий тIа а ягIаш! Моржий тIолхаш а лелхаь, шийла хьалха нув хьекха, сигале Io цIен а яь гучабаьлар цIе малх. Моажа а боацаш цIе бар из, тIем тIа Io мел даха наьха цIий шийга дIаьзача санна. ХIаьта малхбузехьа юха а кхехка болабеннабар цхьан юккъа бижа хиина тIом, юха а Iоухаш дар наьха цIий. Малх кхы тIа а цIийлуш санна хетар Iайшена. Iуйрийна, сецца, маьрша доагIаш санна хийттади делкъийгахьа ме ласт бирсделар, минай шокарчашцеи «гIархашцен» дIайира, лелхаш урагIъухача астарон кIурон баьдлерзадир. Лоалахой окопа чу дIа а ца йодаш цIагIа Iийра Iайши. Ше цхьаь, корах ара а хьежаш ягIар из. Гобаькхха шийна хозача, шийна гуча тIема юкъе. Гирихан а гуш санна хетар цуна. Укхаза юрта санна хургба-кх из цига, Гирихан волча а. Иштта шокарч, таташ долаш, иштта кхувсаш лаьтта урагIъухаш. Цхьаннахьа ара юккъе лаьтта уллаш хила мег из, бартал а вижа, моастагIчоа дов деш. Цунна сигалара Iочу а. Духхьал хьатIа аетт. Ара юккъе дIахьулавала моттиг а йоацаш улл. Ура а ийккха ара хьедар Iайши. Коа юккъе юхасецар из. Фу дергда, мича гIоргья, Хьежарга егIзча санна латтар из, коа юккъе дIа а этта. Улица тIа дIа-хьа водаш саг гацар. Iехар дIалаххаьза чухьдиса доахан, лаьтта дегIал додаш тебба топ мо даха цIагIа чуйиккхар унзардаьна цисх, алхха цIог мустденна къаьна тайша боргIал латтар Iайшена гаьна йоацаш, цхьа ког хьал а эза «ко-ко-ко» яхаш корта оагIора а боахаш, гонахь бIарг а лекхаш. «Ер фуд?» — яхаш, хетташ санна хетар цо..

Цхьан сатийна денача дийнахь, цIаьхха гIарагIураш гучаяьлар сигала. Цкъа бус Iайшена духьалвенача хана Гирихана цигахьа ваха веза шийа аьнна, кулг лостадьча оагIорахьара йоагIар уж. Шоаш массаза а укхача беса кхаь сарьна мугI а баь. Цхьаннахьа тIом а боацаш сатийна, маьрша ха эттача санна хийтар Iайшена цхьан лоацача юкъа. Бакъда, гIарагIурай кхаьсаьна Iул юрта хьатIакхоачашехь малхбоалехьа дIахьийзар. КIиръенна шоашкахьа дIахьежача Iайшега шоай гIийлача оазашца Iочуйист а хиина: «ЦIа-цIа-цIа». Дагадера Iайшена Iалихана берашца къийса:— ЦIайолх, цIайолх». —йоах цар яхаш. ГIарагIураша кхы алар, ший къоньех цар хIама алар догдоахаш санна тIехьахьежар Iайши, бIаргкъайла йовллалца, цар гIийла «цIа» вIалла хьа ца хозаш геттар дайна дIадаллалца хьийжар.

Кхы гучайовланзар гIарагIураш цу шера. Наггахьа тIом тийна маьрша ди деча а йовланзар. Iайшега-м хабар дера. Умат-Гири вера, юртсовета председатель.

ДIадухьалйолаелар Iайши. Цхьан хIамах цецъяьлар из: велакъежар Умат-Гири. Цох Iайши кхетацар.

— Ди дика хилда хь, Iайши! — аьлар Умат-Гире, цунна хьалхашка юха а сеца. Наькха тIарча коча киса дуккхаза а вIаштIа а дилла доалла газет хьалдаьккхар.

— Дикаца вахалва. Ди дика хилда хьа а, хьона мел везачун а, — аьнна, жоп делар Iайше. БIаргаш Умат-Гире бе доаллача газета тIалаттар, хIанз-хIанз цо из хьа а доаржадаь цу юкъера унзара каьхат, ший тIоаргаца чу дадараш мо дола каьхат, хьагучадаккхар кхерар из.

— Кхаъ ба хьога, Iайши!— Газет хьадоаржа а даь, цу тIа доалла тIемахочун сурт дIахьекхар Умат-Гире. — Вовзий хьона хьай вoI?

— Гирихан! — ийккхар Iайшега. — Дийна ва йоахий цу тIа?

— Дийна миштa ваи! ЛадувгIал цо фу яду. «Тхоашта чухь синош мел да духьаллатаргда тхо моастагIчоа, дIалургвац оаха Ленина гIала. Цо ше яздаь каьхат да ер. — Iоажалах тхо кхерац. Iожал оахе эшаяьй. ХIаьта, нагахь санна хиланза ца доалаш валар хуле, вай Даьхе бахьан, Ленина гIала бахьан хул — вIалла сагота а дац». ДIахо шоаш деча тIемаех а шоашта карагIдаьначох а язду.

— Iалиханах хIама ядой?

— Цох хIама яздац.

— Яздаьд цо-м пох. — Докха са даькхар Iайше. — Воацаш ва-кх из хIаьта.

— Аз каьхат ма денадарий цунах.

— Каьхат-м денадар.. ГIадъяхар, елакъежар цхьан юкъа мара хиланзар Iайше.

Газет кха а деина вахар Умат-Гири. Дикка лаьттар Iайши, Гирихача сурта IотIахьежаш. Кхыдоля каьхаташ мо тIоаргаца чу дIа а да дуллаш, пенах, ший къонгий сурташ доаххача, Iалихана дахчан-пандар уллача хьалделлар цо газет, сурт гуча а хургдолаш. Гирихан масса хана а шийга хьа хьяхьежаргволаш.

(ДIахьдолар хургда).

дакхха а доархIаванзар из: бригадера виъ члеи бегашта хьежапар бIара, уж раьза боаьлга ховра цунна. Цу хана дева цхьа сахьат дахийтанзар цо болх ца беш.

Иштта, карцахьаваьнар нийсача довкъа доахаш хьавоагIа мастер В. И. Остапенко.

«Штрафбат» олаш хиннача цун участка продукцеия дукха ха йоацаш дикала Знак елар.

Цкъа санна дуккхаза а цеха парторгалла, завкома членалла держ из. Лакхбергбоалаьех лаьрхIа ва из заводе, къахьегамера къовсамаш къестадеча комиссе председатель ва.

Парткомон завкомон цунна тIадехк эгара еоалханегIа дола, психологически кегаденна, довнаша дувзаденна, къоастадеш хала хьал, дег чу дужаш дола къамаьл эшаш, эгара халагIа оамад йолаш волча сагана дегIала ваха ха дезаш дола дешаш. ХIанзалца нийсеннац цо я а я, парткомеи завкомеи дIачуяна тIа ца эшаш е Iоттар еш йола-выводаш. Юххера а, из — завода мастерий Совета председатель. Ши бIаь гаргга ва уж заводе. Совета юкъе ба дика опыт йола нах, балха коллектива шоай тайпара психологи. ХIаьта председателалла Остапенко хержаа цу пхийттае. Бокъонаш волча мастерах доалхаш хила дезаш мел дола гIулакхаш а цул совгIа къаьстта шоай тайпара. председателахилалза дергдоаца ши гIулакх кхы а! кердачоа тIакхера дагалыцар чакхдаккха харц.

Совета керттерча декхарех ба: производстве мастера лоархIам лакхбар. Мастера вIаьовха форма къаьстта шийн тайпара — сийрда, бIарг тIаоттаргболаш, ший белгалон знакашца гаьнара хьежача бIаргагургйола форма кийчъелга вIаштIехьлаккхийтар Остапенкос мастерий Советага администрацеца цхьана. Форма фасони боси ательерча моделерашца цхьана кержар Остапенко ше вар. ШоллагIа цо вIаштIехьаьккхар: лаьрхIа мастераш хIара цехе, сатийна, паргIатта болхлошца къамаьл де торо хургйолаш, къаьстта кабинаш хьалъелга. Из дерригa а даь даьначул тIехьагIа Советаца цхьана цехерча мастера лоархIам кIоаргга, лаьрхIа тахка волавелар Остапенко.

Шийн болх дIаболабеш мара яцар Совет, хIаьта цо эгара хьалха яь решени — мастера бокъонаш шеръелга. Белгала — мастер юкъе воацаш хила йиш йолаш цхьаккха гIулакх мичад заводе. ТIаккха цунга хьежжа эшаш яр-кх цуна бокъонаш а.

ГIулакхаца яр завода партийни организаци а администраци а — массаза а хьалдоацар цар Остапенко предложени а цо шоашта тIадена гIулакх а, хIана аьлча уж Совето бокъонца уйла яь, диста, къоабалдаь оттадий хулар.

ХIанз хIара участке хьахилар мастера фонд — алапе ерригача фондах 3 процент. Мастера бокъо еннаяр авансага е алапега ца а хьежаш, моллагIча болхлочоа цу фондера поощрени е. Мастерий Совета хIанз йиш я берий яслешкареи детсадашкареи моттигаш яха а хьамeттал дикагIболча болхлошка йохка автомобилаш хьежае.

Цхьабакъда мастера бокъонаш шеръяларца цхьана Остапенкос йоакхо йора цун декхараш бокъонца хьалда белгалдара, царна тIахьожам лоаттабара. Дукха кийцачул, массе оагIорахьара кийчо яьчул тIехьагIа тIа а нийца, цIоагIийр лицевой счет. Из хIара мастера балха шийн тайпара книга дар баллашца сурт гойташ. Цу чу доагIар долла хIама: НОТ-е, юкъяьхьоча предложенешка дакъа лацар, кхерамзлен техника лелаар, участкера санитарии хьал, дуккха кхыдараш. Цхьабакъда лицевой счета тIара керттердар — болхлошца декхарш хаха, царна кулгалде мастера ховлга. Совето, цу лицевой счета тIа хан-хьяннахьа итогаш а еш, баллаш уттайора: кIезигагIа ярш — 40, дукхагIъярш — 53. Нагахь санна мастера бетта 40—45 балл вIашагIкхийтача, директора фондера 30 процент тIаккхетар цун алапена. ХIаьта а, селлара нийса вIаштIехьъяьккха балха учет йоллашехьа а, сатийна воагIалацар Остапенко — мастера педагогически боарам бар цунна дагабаьлар.

Юххьанца кIезиг-дукха хийра хетар из гIулакх производстваца нийодича, хIаьта а Остапенкоси мастерий Советон овлангара дена хийцар болхлошта хьехам балара даькъера мастера дерригa декхараш. Педагогика Iомае езаш хиннараш эгара хьалха Совета членаш бар. Цудухьа Остапенкое вокхагIволча мастергара А. Я. Писарскегара дийхар Совете массехказза къамаьл делгеи опыт йоашлгеи. Из дар шоай заводской Макаренко доархIаш хилар: цхьа болхло вацар Писарске участке цун мел дола хIама цунна ца ховш — дезалера хьал, хьашт дараш, эшараш, йоакхонаш. Уж дерригаш а цун записной книжка тIа бар, цу массанена а шоайнига веча хьашт долаш хьаша вар из. Писарский массехказза Совете вена къамаьл деш а дагавуллаш а хилар.

Цхьабакъда из гIулакха юхьиг мара яцар. Остапенкоси мастерий Советои еннача предложенегIа экономикаца цхьана Iомае болалу педагогикеи психологии — къаьстта программа а йолаш школа вIашагIйолл. Цунах а кхоачам хилац.

ХIара шера № 3 йолча базови профессионально - техническии училищера из йистенаккха итташ кагий нах ух заводе, хьабаьхкача, цехашка гIолла дIа-юха а бекъалий, мича бахар ца ховш дIабоал. Цхьабараш юхебусар, дуккхабараш дIаухар. Совето шийн тIахьожама кIаллоац гIабаьхка кагирхой, гIойленаш дукхагIа а телаш группа вIашагIйолл царех, хIара мастера тIачIоагIбу уж.

Цехашка учетни карточкаш доладу мастераша, цар тIа яздаь латт: «Льготни условеш а йолаш балха хьанийача токаргара производстве гучадийнна бакъахьара а харцахьара а гIулакхаш».

40 сагах — вешта аьлча, дIахора завода болхлой смена вIашагIйолла лаьрхIача, перспектива йолаш, балха тIера болча выпускникех — латтача «льготникий» группана язду хIанз мастераша карточкаш. Педагогикаи психологеи даькъа шоаш Iомаьь знанеш хIанз практике хьахьокха езаш бар мастераш.

Юххера а, мастерий резерва йоакхо ю Совето. Къаьстта программа а йолаш заводе вIашагIйоллаш я кадрови болхлоех-практикех мастераш кийчбергбола группа. Доккхий декхараш а шерра бокъонаш а йолаш, эшаш йола шерра яьржа организаци а хинна дIаэттай мастерий Совет.

Остапенкос дувц:

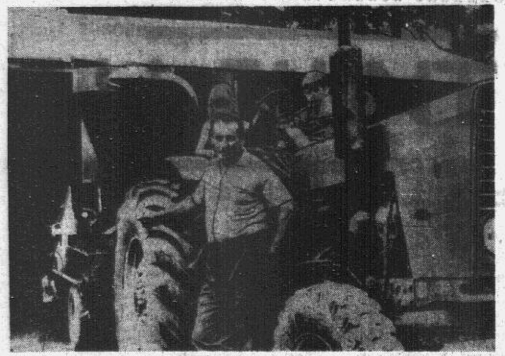
— ХьалхагIа бацар завода мастерий болх хIанз санна цхьоагIо йола, цхьан бартаца лелаш. ХIанз Совето тхо массава а вIашагIтехав, мел хала доле а декхараш кхоачашдулургдолаш йола цхьа творчески коллектив а яь кхотадаьд. Хьожаргда вай кхьметтел укх тайпарча масалга: юрта новкъостал дар. ХьалхагIа миштa дар, кхашка дIаболхар болхлойи царца массехк мастери. ХIаьта соахка Совето яьча решенегIа мастерий ерригa группа — цхьа бIаьи кховаткъеи саг вахар хьажкIаш чуэца. Болх геттара дика бир цхьана, вIаши дикагIа дайзар тхо.

Укх шера а даха лерхI оаха цхьана, дIахо йолача хала традици а яь дIаоттаде гIерт тхо из гIулакх. Тхо-м болх цхьана барал совгIа салоIаш а цхьана хила безам болаш да. Тхоай дезал а тIехьа массехказза даха лаьрхIад оаха салаIа.

Производствера мастер — центральни фигура. Цхьана тарьо цо балха профессиональни говзалаш, инженерни знанеш, вахаца дегIала вахара говзал.

Е. ЧЕВАЛИН.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Канадски фермераша чIоагIа хоатташ я «Беларусь» яха советски тракторaш. Укх пхе шера кийю уж Канаде.

СУРТА ТIА: мехка эггара хьалха советски трактор ийвар ше хиларах вoккхий веш ва канадски фермер Клайд Пайненберг.

ТАСС фотохроника.

ФУ ДОАККХ «КЪЕМАТДЕН» ЧУРЧА МОТТИГАХ?

Дукха ха йоацаш Токио бахача нахах цхьаннне японски столични округа губернаторгара, цкъарчоа тамаш йолаш хетаргдола, дехар даьд: шийн цIен коа дезала... кашмаш де мукъа балар. Цхьабакъда цу тайпарча дехаро цецдаьхадац Iаьдалаш. хIана аьлча эггара хьалха леш из ца хиннадаь. ГIулакх мишта аьлча, дуккагIараш буддийски храмий доалахьа долча городской кашмашкара моттиг яккха укх тIеххьарча хана Iалаьмате хала да. Цу гIулакха дийна волча хана дуккхача шерашка сагIийга дуккха ахча тела деза храма кассе. Лаьтташ чIоагIа дезденна хиларца дувзаденна мукъа участкаш цига дукха пайда луш дола чуIе цIеноаш хьадеча компанешка доккар гIойленагIа лоархI буддийски храмаша.

Частни кашмашкара а ишттa хьалхагIе эцанза ялац каша моттиг. Цига бола мах дукха сагIа-эшашагIа боацаш японски пенсионера шин шера пенсена гийсса ба. «Декхарийла в водаш» эцанза валац кийча чурт а.

Муниципальни кашмашкара моттиг дареIа я, цхьабакъда из яккха атта дац.

Моттиг кIезигагIа дIалоацаргйола дуккхазза вIаштIаръяь колумбареш хьалъе дага да токийски городской Iаьдалаш. Цига кондиционированни фо хилийта, хIара денна буддийски сутраш радио чу гIолла дIакхайкае, кхыдараш де лаьрхIад. Уж дерригa хIамаш, бакъдар аьлча, деза а «массаварча вала кхелачун» торопел дукхa тIехдоалаш а да.

—ХIанз тхо дов йиш йолаш дац, — дог дела ца луш бегаш бу японаша.

А. ЛАЗАРЕВ,
АПН соб. корр.

Токио.

«Со—ЦIеча Эскара салте!»

1945 шера 9 май — исторе сийлахь-доккха ди хьатIахкаьчача хана пхийтта шу даьнна вар со. Селхан мара из ца хилча санна шьра дагадоагIа сона ЦIеча Эскара тхоаш накъадаха. 1944 шера сентябре ховхача нажа бIоагIех триумфальни арка йир оаха, гобаьккха баьццара гIа а гуйран зизаш а хьоарчадаь кийчйир из. Велико-Тырнове чуккхьчар цIеэскархой колоннаш. ТIеххьарча хана шоашца тIом беча мехка гIолла йоагIар уж. хIаьта са халкъ тух-сискал а ийца, вежараштa санна, накъадахар советски тIемахошта...

Ткъаь итт шу дIадаьннад адамий исторе чухь сийлахь-йоккха Котало яьккхача дийнахьа дениз. Пискаревски кашмашкарча мемориальни Iоакъа тIа гам хьоххаш яздаь дешаш — «Цхьаккха а вицвалийтавац, цхьаккха хIама дицдалийтадац!» — дукха сагото лайначеи турпалчеи Ленинграда меттел, дерригача прогрессивни адамий а беза дув санна дек. Юбилейни шера оаха сий деш дагалувц тхоашта паргIато яьккхараш. Котало бахьан долаш ткъо миллион са дIаденначa сийлахь-доккхача халкъа къонгаш. Оаха сий деш дагалувц советски Салте — цIи йоаца турпал а, легендарни полководец а, рейхстага тIа ЦIе байрак егIа бIухой а. Советска Эскара коталон накъо адамий исторе чухь керда зама хьайийлай. ХIаьта тхога, болгарашка, доккха ираз кхаьчад дунен социалистически системе мугIарашта юкъедаха, керда, ираз вахар хьалде.

Массехк шу хьалхагIа дага а доацаш городе Сумгаите цхьан азербайджанцапа къамаьл хилар са. 1944 шера 9 сентябрал тIехьагIа Болгаре служебни командировке хиннавар из. Со болгарин волга а хайна, из саг, дог тохаденна а волаш дувцa волавелар са мехка ше даьха уж гаьнара деноштI, ше трактор тоа а яь, гIоэбаьннача наха цIогIарч а детташ юртарча къеча нахаца эггара хьалхара оахам де ше аравалар. Цу тайпара моттигаш Болгаре бIаьш яр цу хана...

Цу хана дениз ткъаь итт шу даьннад, хIаьта чотъяь варгвоацаш да вай цхьана леладу гIулакхаш, цхьана леладу болгаро-советски гIулакхаш. вай массаварча доттагIалах хьахиннараш аьле вай цIи йоаккхараш.

Историех кIоарга овлаш доахкаш ца из доттагIал. Дуккхачa фактораша бакъдаьд из. ДагадоагIа сона Веселиново яхача юрта бахача нахаца нийсденна гIулакх. ХIанз традиционни Пловдивски дунен халкъашта юкъерча ярмаркаца, цийсагIа аьлча, эггара хьалха цига Советски мехко дунен шоллагIа тIом а хьалехьа дакъа лацарца дувзаденна да из Болгаре беррига прогрессивни нах баха хиннаб цу хана Пловдиве, яхаш дувц, цIеча Россе павильон бIаргагор духьа.

ХIаьта Веселиново яхача ямбольски юрта лаьтта леладеча артело ярмаркера советски гусенични трактор эца лаьрхIад. Дийцача а совнагIа хургда, тракторо Пловдивгара Веселиново кхаччалца хьоча наькъа тIа хиннача доттагIала манифестацешта официальни Iаьдалаш шоай ма-хулла новкъарле е гIийрта хилар. Тракийски сигале эккхийта саяца «ура» аьнна цIогIарч даьннад къаьнарча тракийски лаьтта гIолла тракторо эггара хьалхара боал тессача хана... Мозкхаза ларда тIа а оттаь латт из трактор хIанз. Халкъа бедамо памятник, болгаро-советски доттагIала символ яьй цунах... Из ха сона дагаехача тахан а тIехьа дог тохалу са. Иштта хьахинна ва саг: кIоаргга шийн дегах тоссаденнар доллача хIамал дикагIа дагадоагIаргдолаш. Из-м кхы тамаш йолаш хIама а дац: иштта ца хилча дуне тIа е поэзи а хургьяцар, е иллеш, легендаш, преданеш а хургьяцар.

...Дукха ха йоацаш са цхьан хьашо дийцар сона, 1942 шера Варне подпольщикий группо доагор тIадола немецки состав мишта эккхийтай. Уж лийцаб. ХIаьта топаш тоха уж дIабигача хана цхьанне цIогIа техад: «Малхбоаленгахьа дIадерза! Цигахьара йоагIаргья котало!

ДагадоагIа сона, 1941 шера 22 июне радио чу гIолла баь хоам сай дас тIа мишта ийцар. ХьалхагIа драматични, цул тIехьагIа коталонаш йоахаш хиларах баьча Сталинграда юххерча тIемах лаьца деча ховмашка оахош ладийгIа. ДагайоагIа сона цIе зиза айса тIадегIа арка. Аркана кIал гIолла чакхъювлар 3-ча Украински фронта бIухой колоннаш. ЦIе эскархоша лехкаш хинна тракторaш. Котало яьккхачул тIехьагIа мел хиннар а долаш дар а.

Серафим СЕВЕРНЯК,
болгарски писатель.

София.

(АПН).

«ЦХЬАККХА А ВИЦВАЛИЙТАВАЦ, ЦХЬАККХА А ДИЦДАЛИЙТАДАЦ»

Фашистски Германи эша а яь яьккхача Коталон 30 шу дизара хетаяь дикагIйола публикацеш язъяра иштта девиз а йолаш конкурс кхайкаю Нохч-ГIалгIай АССР журналистий Союза правлене, ВЛКСМ обкомо, Нохч - ГIалгIай АССР ДОСААФ Комитето.

Очеркий, дувцарий, радиов телевизионни пьесай, радио композицей керттера чулоацам — Сийлахь - боккхача Дай-мехка тIема исторе сийрдагIа йола оагIош, дега гоама волча моастагIачуна баьча тIем тIа вай тIемахошта карагIдийнна денале гIулакхаш, Коталон духьа советски халкъо тыле са па кходеш хьийга къа, Герзашцарча Низий лични состава тIемен политически кийчо эртайоахаш тоаяр, Советски Эскаре гIулакх де кагирхой кийчбар.

Конкурсни материалаш тIа керттера хила дезар — немецко - фашистски гIаьрахошта духьала лоаттабаьча чIоагIача къовсаме тамашаш гойтача советски наьха йоккха патриотизм, денал, майрал, турпалал хьахьокхилга, беррига советски наха а эггара хьалха кагирхошта а Коммунистически партен халкъен революционни тIема, къахьегама традицешца, социалистически патриотизман пролетарски интернационализман vйланца. Даьхе лоаве даим кийча хургболаш кхетам лулга.

Конкурсе хьаччяла мегаргья 1975 шера 1 январе денз 30 сентябре кхаччалца керачеха араяьха, газетий редакционни коллегеша, телевиденей радиов редакционно - художественни советаша хьалхагIа хьахержа материалаш.

Конкурсни комиссега материалаш дIаяла еза ха — 1975 шера 1 октябрера 30 октябре кхаччалца. Адрес: Грозный, Дзержински улица, радио ЦIа

Конкурсе котбаьннараштa яла 8 премии оттаьй: хьалхара премии — 100 сом, шоллагIа ши премии — хIарайр 70 сом долаш, кхоалагIа кхо премии — 50 сом долаш, поощрительни ши премии — 30 сом долаш.

ВАЙНАЬХА БАГАХБУВЦАМЦАРА

КЪОНАХИ, САРМАКИ, ЦОГАЛИ

Цхьан дуне тIа дIабийхка латтача сармака тIакхаьча хиннав цхьа къонаха.

— Даьллахьий, къонахь, — аьннад сармако, — аз кхо дика а дергдар хьона, хьабоастабалар Iа со.

— Мегаргда хIаьта, — аьнна, цуп дикага дог доахаш волча цо хьабаьстаб из.

— ЭхIе, воше, хьо вар хьона из аз-лийхар аьнна, цунна тIехьабаьннаб сармак.

—Даьллахь, сармак, хьа дика а дезацар сона, аз во а мича даьдар хьона, вита со, — дийхад къонахчо.

— Вутаргвацар-кх даьра дийна а волаш-м, — аьнна тIагIертаб сармак.

— ХIаьта боккъала сармак, кхаьннега хоаттаргда Iа со фу саг ва. Цар оалачунга ла а дийгIе мара ма ваа со, —дийхад къонахчо.

— Волле хIаьта хьай цIа хьахьокха! — аьннад сармако.

Хьалха къонахи тIехьа сармаки болаш цхьан юрта йисте кхаьчаб ераш. Цигга Iобижа уллаш хиннаб цхьа пхьу.

— Фу дича бакъахьа да укханна? — хьаттад сармако.

— Со къона болча хана ханхачнахьа деш доттар укхо сона, хIаьта хIанз ше къийвелча теркал а це беш битаб укхо со. Вийна дIаваккхал из, — аьннад пхьаро.

ДIахо болхаш яжаш йоаллаш говр бIаргаййнай царна.

— Фу дича бакъахьа да укханна? — хьаттад сармака цунга а.

—Со болх беш йолча хана, со дика кхоабар укхо, хIаьта хIанз, со къаелча, сона гирз даьлча, араьккхай-кх. Вийна дIаваккха веза из, — аьннад говро.

Цига, мичара дера ца ховш,

* * *

дена хьаьттад цогал.

— Яьй, цогал, хьадел укхаза, — аьнна из хьа а дийха, — фу дича бакъахьа да укханна? — аьнна хьаьттад сармако цунга а.

— Из-м ве воагIар, — аьннад цогала. — ХIаьта а цо хьона фу во даьд ха ловра сона.

— Эъ, со дIабийхка латтар. Хьона хIана хац из? — аьнна цогала тIатеIаб сармак.

— Сона-м байнабац хьо дIабийхка латташ. Доллел хьожаргдар вай из мишта хиннад! — аьннад цогало.

— ДIаоттал маршкиш, сармак, хье лаьттача, — аьннад цогало шоаш дIакхаьчача. Ше лаьттача баха дIаэттаб сармак.

— ДIатассал, воше, из зIи ше хьалха хиннача беса, — аьннад цогало. ХIаьта сиха цунна кач зIи а тесса къонахчо сармак хьалха хиннача тайпара дIабийхкаб.

— ХIа-хIа, хIанз кхет со!— аьннад цогала. — ХIанз да хьона ер доагIача беса. Волле, воше, хIанз хьай цIа гIо.

НИЙСА ДОАКЪОШ ДЕ IОМАДЕННА ЦОГАЛ

Цхьана вIашагIкхийтта марахье даха хинна ломи, чан, борзи, цогали. Сай а бийна, цунах доакъош дергда вай аьнна оттадаьд цар.

— Хьайола, ча, укхох доакъош де вайна, — аьннад лома.

— Лом маршкац, боккъала сога ма лайта уж доакъош, сона дика ховргдолаш гIулакх дац из, — аьннад чаво.

— Хьайола хIаьта хьо, борз, Iа де вайна е доакъош, — ломо аларах. цIаьттача берзо кастта вIамагIеи доакххагIеи доацаш цхьаьтарра дийI дакъа хьаьд.

— Мишта дир Iа вайна доакъош, бези — хьаттад цу гIулакха раьза доацача ломо.

— Вайна дийъанена а цхьатарра, доакхагIеи вIамагIеи а доацаш, нийса дийъ дакъа дир аз, — аьннад берзо.

— Со оакхарой тхьамада хилча, из фуд кхычарца нийса мара Iа сона дакъа ца даьлга? — аьнна эгIаздахача ломо тIакхийтта хьожхаь, аьта Iойнила борз. халла дIа тIехьашка а текха, бIаргаш а къерзадеш Iойжай.

—Iа не вайна, цогал, доакъош, — аьннад ломо.

ДIаденнача цогала дерригача дулхах ворхI дакъа даьд, ши дакъа ломан, кхо дакъа шоаштен.

— Мишта даьд Iа доакъош? — хьаттад ломо.

— Ер цхьа дакъа даьд аз хьона лом хьо оакхарий тхьамада лоархIаш. Ер шоллагIа дакъа даьд аз хьона хьо майра хиларах! Ер кхоалагIа дола дакъа даьд аз хьона хьа цIера сий лаьрхIа! Ер диълагIа дола дакъа даьд аз хьона хьа тхоца дола вошал лаьрхIа! ХIаьта ераш кхо дакъа тхоаш хьа новкъостий хиларах тхоашта кхаьнена лаьрхIа даьд аз,— аьннад цогала.

— Даьллахь, цогал, ма дика хайнад хьона е доакъош де! Маца а мишта а Iомаьй Iа из говзал? — хьаттад лома.

— Цу хьона а гуш ехача берза бато Iомадир-кх, — аьхад цогала.

ДIаяздаьр
Або МАЛЬСАГОВ.

Мурмански областе цIи хеза йола Апатиты культура Дворецa художественни самодеятельноста коллектив къахьегамхой самодеятельни художественни творчества цхьоалагIча Ерригсоюзни фестивала доакъашхо я. Хоровойн халхарйийн группаша, халкъий инструментий оркестро кийчъяьй керда программа.

Самодеятельни артистий репертуаре къаьстта моттиг дIалоацаргья советски халкъо Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа Котало яккхара темо.

СУРТА ТIА: халкъа хора доакъашхой (аьрдехьара аьттехьа) городской поликлиника болхло Лебедева Галина, СССР Iилмай Академе Кольски филиала машинистка Жук Людмила, № 11 йолча берий беша йоккхагIйола медсестра Коновалова Нина, медицински училища дешархой Чернышева Светланаи Щипонникова Антонинаи.

С. МАЙСТЕРМАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФЕ ХИЛА

Тайп-тайпара дIахьу наха шоай салоIа ди. Цхьабараш чкъаьрий даха ух, вожаш театре болх, художественни литература деш.

Цхьабакъда, нийслу салоIача дийнахьа сов дукха корта бохабеш дола малар мелий оршот дийнахьа а юхаметта ца боагIараш.

ТIеххьарчарех хилар Автуры яхача юрта вахаш вола Ш. Закриев а. ДIадахача кIирадийнахьа шийн новкъостаца Б. Маждовицен цхьаькханецен «Лайнер» яхача ресторане молаш хилар из. Дикка дукха корта бохабеш дола малар а мелна Закриева доалахьарча «Жигули» яхача автомашина тIа а хайша «фо кхетийта» лаьрхIар цар.

Алтайски улицагIа шоаш санна чIоагIа менна, кеп этта вола кхо гIашло духьала нийсвелар царна. Корта бохабеш дола малар менна волча автомобилиста лоаллаш хинна «Жигули» машинаш лелача наькъ тIара ца баьннача гIашлошта тIакхийтар.

Цу аварех елар Т. Стрельникова. Цун шиъ новкъоста П. Альтемировнеи М. Евлоевнеи човнаш хилар.

Из хатар хинначул тIехьагIа юхасецанзар автомобила чубаьгIараш. Цул тIехьагIа грузовика тIатехар машина Закриев цигача велар, пассажир больнице велар.

Алтайски улицагIа хиннача хатарах кхо саг вийра, виънена човнаш хилар.

Массехк ди тIехьа цу тайпара хатар хилар Урус-Мартане. Цхьаннакъа балха воацача С. Эльмурзаева шийн доалахьарча «Жигули» автомобилана ши гIашло лозавир.

Массехк авари хиннай «Ростов — Баку» — «Грозный — Советское» яха наькъаш вIашагIкхетача. Наькъаш вIашагIкхетара эпак латташехьа а цхьаццаболча водителаша чакхъялийтац керттерча наькъа тIа гIолла йоагIа автомобилаш.

25 марта № 1 йолча автобуси парка водитела Р. Дагаева IотIехъялийтанзар керттерча магистралагIа IойоагIаш хинна Урус - Мартановски «Сельхозтехника» объединене автомашина. Ши автомобиль вIашагI а кхийтта Р. Дагаеви пассажирка А. Идигова лозабир.

Аварех йир водителаша Н. Денисенкос — ПАП. З. Ш. Гелогоева — Грозненски райпо, иштта кхычар а.

Массехк ди хьалха Сунженски районе автомобила кIалвака вийра велосипедист, кхоалагIча класса дешархо А. Казенков.

ДIадахача кIирагIа Нохч-ГIалгIайчен наькъашка 38 авари яьй, виъ саг вийнав, 20 сага човнаш яьй.

А. ЧЕБУШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 апрель
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. IуьйрIйнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Тургенева романах йола СССР Пачхьалкхен академически зIамигача театра. «Дайн бераш» яха фильм-спектакль. 14.05 — Передачай программа. 14.10 — Босбола телевидени. «Някъ дика хилба шун, капитанаш» яхача Iилмай - популярни фильма премьера. 14.35 — Обществоведение. «Iилман, техническа революци но ду социальни гIулакхаши». 15.05 — Шолохов. «Поднятая целина». 16.05 — Босбола телевидени. «Дай-мехка гIолла». «Армянски Советски Социалистически Республика». 16.35 — «Къонал эфире я». «Хьа комсомольски билет». 17.00 — Босбола телевидени. «Оленок» яхача телестуде концертни зал. 18.00 — Дунен чалкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала). 18.15 — Фильм. 18.20 — Пятилетка тIеххьарча шера дика хьайкъа злат кхеде (гIалгIай меттала). 18.30 — «Саги закони». 19.00 — Босбола телевидени. «Илли-75». Киевера передача. 19.30 — Босбола телевидени. «Байкальски лимнологи» яхача Iилмай - популярни фильма премьера. 19.50 — Босбола телевидени. «13 гIант» яха телевизионни зIамига театр. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Патриса Лумумба цIерагIча «Халкъий доттагIал» яхача университета студентий концерт. Съездий Кремлевски Дворецера передача. Листеньача — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Пхьабуаргаш уж лашкари». 18.30 — Киножурнал. 18.40 — Нохч - ГIалгIайчу гIолла. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 19.00 — Фильм-концерт. 19.50 — Шоана бераш.

2 апрель
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. IуьйрIйнара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Оленок» яхача телестуде концертан зал. 10.30 — Босбола телевидени. «БIаргагушдар — теша хеладар». 11.30 — Босбола телевидени. «Поэзия». Санников. 14.05 — Передачай программа. 14.10 — «Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема исторе оагIонаш». 14.40 — «Толстой хьакъехьа Ленин». Литературах йола передача. 15.40 — Босбола телевидени. «Лоамашта тIаьхьех» яха берашта йола художественни фильм. 17.00 — «Яхь мишта дIахьу оаха». Передачана юкъе дакъа доацаш ба Социалистически Къахьегама Турпал, «Маяк» яхача колхоза председатель Шолат з социалистически Къахьегама Турпал. Ленина цIерагIйолча колхоза механизатор Куцый а. 17.40 — Босбола телевидени. «Вай ираз долча дента кхоачаш латт». «Садовске стихех йола Хромушина кантата. 18.00 — Гагиера творчества къахьехьа (гIалгIай меттала). 18.15 — Фильм. 18.20 — «Нохч - ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.40 — Хоамаш, реклама. 18.45 — «Мудрий кошкъа а доацаш ираза болача повкъаз» яха документальни фильм (гIалгIай меттала). 19.00 — Босбола телевидени. Венгерски Халкъа Республика культура денош Советски Союзе хьаделлар Съездий Кремлевски Дворецера трансляци. Перерывах — «Венгерски Дунай бердаш тIа гIолла» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 21.30 — «Ха». Информационни программа. 22.00 — Босбола телевидени. Футболах йола Европе чемпионат. Советски Союза сборни — Турце сборни. Киевера передача. 22.45 — Босбола телевидени. «Спортлото» тираж. Листеньача — кердадараш, передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Кердадараш. 18.15 — Телевидение Волгоградски студе передача. 19.00 — Сийлахь - йоккхача Коталов 30 шу дизар. «Константин Заслонов» яха художественни фильм. 20.20 — Шоана бераш.

РАДИО

1 апрель

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.50 — «Вежарлен город, къонахчала город» яха радиоочерк (эрсий меттала). 7.20 — Республиканска газетий обзор. 8.25 — «Нохч - ГIалгIайче гу я» яхача илле концерт (гIалгIай меттала). 16.00 — Пропагандиста долча повкъостала. «Советска тьисаперча вахара лоархIамера дакъа ва зIадел» яха философски Iилмай доктора, профессора Попова беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Кхетам бараша кардерзаю нераш» яха передача (нохчий меттала). 16.30 — «Керда гIулакхаш е обондаш в вахара юкъе яха». Истории, меттен, литературан Iилма - тохкама институтa зIамагIа йолча Iилмай болхлочун Цицкиевай беседа (эрсий меттала). 16.45 — «Къахьегамца даьккха сий» яха зарисовка (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.46 — «Кагирхой вахар» яха радиовыпуск (нохчий меттала).

2 апрель

7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — «Грозгипронефтехима» радиогазето довзийта социалистически яхьа дешаш (эрсий меттала). 8.40— Халхара ашараш (нохчий меттала). 16.00 — Советашка хоржамаш дара накъа долхаш (эрсий меттала). 16.15 — «Яхьи доттагIали» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.30 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 16.45 — «Рационализатораш» яха корреспонденци (гIалгIай меттала). 17.00 — «ХIанзара хахара къона саг» яха радиовыпуск (гIалгIай меттала). 17.30 — «Нохч - ГIалгIай композиторий творчествапара халкъа ашараш» яха передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла кIезиг-дукха морхаш а йолаш, Iуйрийна цхьарна йолча моттигашка дохк а доалаш. Малхбоалехьара секунде 3—7 метр тьекхаш мух а болаш хилен, фегара температура республике гIолла 11—16 градус, Грозне — 13—15 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

2—3 апреле кIезиг-дукха морхаш а йолаш. Малхбузехьара секунде 3—7 метр тьекхаш мух а болаш хилен фегара температура бийсанна 1 градус шелалгара 4 градус йовхалга кхоччалца, дийнахь — 13—18 градус йовхал болаш хилен тарлу.

Метеостанци.

МОХК АГАРА КЪАЙЛЕНАШ ХЬАГУЧАЙОАХ

СССР Iилмай Академена чуйоагIача Лаьттан физика Институте 1974 шера дукха доккхий тохкамаш даьд хIанзарча геофизика тайп-тайпарча лостамашкахьа. ЭВМ-а новкъосталца гулъяьча геолого-геофизически данней анализ яра ваькъаца дукхьашха прогноз оттаьй цхьайолча регионашка (Балкански ахгIайре, Анатолийски шаьра лоамаш, Закавказье) чIоагIа мохк ага тарлуш йолча моттигий.

Мохк агара прогноз уттаелга, из маца, мича, мел низ болаш агаргба ховлга тха института балха эггара доархIамегIарча [illegible]

валара даь тохкамаш хинна хилар.

Гермско - Душанбински полигоне (Таджикски ССР) Лаьттан физика Института директора заместитела Нерсесов Игора кулгалдеча комплексни сейсмологически экспедицеца хиннав американски Iилмахо Роберт Вессон. Советски американски аппаратура новкъосталца ах шера зем баьхаб укхаза Лаьтта агара. Укх шера дIахо а боахаргба из. Зем боахаш гульяьча советски материалашка хьежжа цу полигоне тохкамаш дар бахьан долаш цхьаьккха американски Iилмахо- [illegible]

матуллаев Сабита, кхычар США тай-тайпарча сейсмологически центрашка. Цо Iомаяьй мохк агаргболча моттига физика, техкад мохк агар новкъа хургдоаца гIирсаш хьалделга, сейсмически районий лаьттан чкъор Iомадаьд. Вай мехкеи США-и дегIаккхувлача теорей результаташ вIаши нийс а яь, мохк агарах хоам беш йолча дуккхача белгалоний зем бахара рекомендацеш кийчъяьй Iилмахоша.

Барт вIаштIехьбаьнаб мохк агар новкъа хургдоацача советски американски конструкцента СССР полигоне цхьана [illegible]

рихси Леон Песелинкси (США), Мячкин Виктора а, Соболев Геннаде а (СССР).

Мохк ага болабалале хьалхагIа Лаьттан ченашка хулаш йола процессаш хьахьокхаш керда факташ я советско-американски отчеташ тIеи статьяш тIеи, сейсмически кхерам кIезигбара чакхъяха хьалда мероприятеш уттаю.

СССР-еи США-и Iилмахоша цхьана къахьегарах хIанзале а беркат долаш доагIа сейсмически кхерамца лоаттабеча къовсаме. Цхьабакъда вай а американцаша а кхетаду, мохк агара хIара прогноз оттаирга [illegible]

рашта юкъерча «тектонически кIежо хьахулийт лоаман чхарий чIоагIалга дIакхача тарлуш дола чухьара кхохкамаш. Цу хана порода оаталу, делх, цу чу Iайна корка энерги сейсмически талгIей хьисапе араух», вешта аьлча мохк аг.

Долла хIама кхетадеш да аьнна кхеталу: лоамай породай образецаш чIоагIеи коркеи хилар вайна дика ховш да. бIарчача моттига механика кийчъяь яьннай. Цхьабакъда мохк мел чIоагIа, мел моттиг чулоацаш агаргба хьежача, цун бустам дуккха километраш ба, хIаьта царна юкъера лоаман [illegible]

лоаман порода адекватни физически е математически модель. Из декхар кхоачаш ца даьчул тIехьагIа толамга даха дог дац.

Лоамашка деча балхий масштаб йоккха хиларо дог чу йоссаю лоаман породана юкъерча Iалама кхохкамех из атара пайда эцара торо йолаши гIойленагIеи хургхиларах йола уйла. Дукха хало е ца езаш дола гIулакх — лоамара доагIача хишта йистера лакха шувнаш сунт тохара чухерцадар. Лелхамашца бердаш хьакха а хьоккхаш, оаха кийчду лоаман порода дозало хьахулийташ долча кхохкамаша из лелха а лелхийташ, цул тIехьагIа из оаталчи дола хьалаш. МоллагIйолча лоаман порода йоккхийча массивний доаттам Iома а баь, цун модель хьа а яь, тхога йиш хургья массе тайпар [illegible]

болча моттигера чурча кхохкамий сурт вай воашта хьалхашка оттадича, эшшача моттигашка къоргаш а яьха, царна чухьа низ бола зарядаш а лелахийта е эзар атмосфера низаца цар чу хий чудахийтача, сейсмически эккхам хьоабе йиш я, капсюль-детонаторо Iалаьмате бокха эккхам хулийташ санна. ТIаккха агаргба бокъонца малагIча хана агаргба харпа гIойленагIа бола мохк.

Шеко яц, лаьттан чкъора юкъера чухьара кхохкамаш шерра Iомаделгеи довзилгеи укх гаргарча хана техника дуккхача тоакъоштеи боахама вахарая цхьаккха дича а хилаза даргдоаца гIулакх хургдолгах. Дика кийчъяь гидродинамика методаш даим лоамий геттара шортигача тектонически лелама тIаерзае йиш хилийта а мег [illegible]

Михаил САДОВСКИЙ,
академик, СССР Iилмай Академе О. Ю. Шмидта цIерагIча Лаьттан физика Института директор.

(АПН).

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактор — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктхьама секретаря — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленности отдела — 3-42-30; юрт бахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-80-71.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-80-71.

Газет [illegible]

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84. Заказ 2249.